

Academiejaar 2018-2019

Scriptie voorgedragen door:
Bergs Eilan
r0668664

Het penitentiair verlof: theorie vs. praktijk

Een scriptie betreffende de procedure achter het penitentiair verlof in de Centrale gevangenis van Leuven

Tot het behalen van het diploma van Bedrijfsmanagement Rechtspraak
Afstudeerrichting: **Rechtspraak**

Promotor: Tim Greven

Bedrijfsmentor: Rachel Gysen

Academiejaar 2018-2019

Scriptie voorgedragen door:

Bergs Eilan

r0668664

Het penitentiair verlof: theorie vs. praktijk

Een scriptie betreffende de procedure achter het penitentiair verlof in de Centrale gevangenis van Leuven

Tot het behalen van het diploma van Bedrijfsmanagement Rechtspraak

Afstudeerrichting: **Rechtspraak**

Promotor: Tim Greven

Bedrijfsmentor: Rachel Gysen

Voorwoord

Deze scriptie is tot stand gekomen in het kader van het behalen van een professionele bachelor in Bedrijfsmanagement Rechtspraak, afstudeerrichting Rechtspraak, aan de UC Leuven Limburg. Tijdens mijn opleiding maakten de opleidingsonderdelen strafrecht en strafprocesrecht een enthousiasme bij mij los voor de topics penologie en victimologie. Daarnaast ben ik geboren te Leuven en was ik reeds van kleins af aan geïntrigeerd door de gevangenis die zich op de Ring bevond. Om die reden koos ik ervoor om mijn stage te lopen binnen het gevangeniswezen en meer bepaald op de griffie van de Centrale gevangenis van Leuven. Vooraleer het mogelijk was om met mijn stage van start te gaan waren een uitgebreide screening door de Federale Overheidsdienst Justitie evenals een medisch onderzoek, noodzakelijk. Mede door het feit dat ik nu gesteund werd door de UC Leuven Limburg (die een positieve aanbeveling kon geven aan de Federale Overheidsdienst Justitie maar ook tegemoet konden komen in de kosten voor het medisch onderzoek) leek het mij een geschikt moment om een stage binnen het gevangeniswezen te lopen.

De scriptie beschrijft hoe de procedure tot toekenning van het penitentiair verlof in theorie hoort te verlopen en hoe deze in praktijk, binnen de muren van Leuven Centraal, effectief verloopt. De doelgroep van deze scriptie bestaat dan ook voornamelijk uit mensen die werken binnen het gevangeniswezen en de overheid evenals juristen.

Tijdens het schrijven van deze scriptie stonden mijn stagebegeleider, Tim Greven, en mijn bedrijfsmentor, Rachel Gysen, altijd voor mij klaar. Ze beantwoordden mijn vragen met enthousiasme, lazen mijn scriptie na en reikten oplossingen, verbeteringen, inzichten en suggesties aan. Tevens wil ik graag mijn collega's van de griffie van de Centrale gevangenis van Leuven bedanken voor hun fijne begeleiding en ondersteuning tijdens dit traject. Zonder hun hulp had ik deze scriptie niet kunnen schrijven. Tot slot wens ik ook mijn familie te bedanken voor hun advies, geduld en morele steun tijdens het schrijfproces.

Het is een erg aangename en leerzame periode geweest waarin ik me nog meer bewust ben geworden van het feit dat ik mij in komende studies graag verder wil toeleggen op het recht.

Ik wens u veel leesplezier.

Eilan Bergs

Leuven, 5 juni 2019

Abstract

Deze scriptie heeft tot doel om een vergelijking te maken tussen hoe de procedure tot toekenning van het penitentiair verlov is en hoe deze in praktijk effectief verloopt. Ik wens bijgevolg een globaal beeld van de procedure te schetsen, vanuit de standpunten van de verschillende actoren opdat het voor de lezer duidelijk zou worden hoe deze functioneert, wie betrokken is en welke afwegingen en beslissingen deze betrokken actoren dienen te maken. Volgens mij heeft "de maatschappij" immers geen gedetailleerd beeld van de procedure en het werk dat op de verschillende diensten gebeurt met als gevolg dat er, naar mijn mening, steeds meer een gevoel van verontwaardiging, verwarring en onbegrip bij groeit wanneer er zich incidenten voordoen zoals de schietpartij van 29 mei 2018 in Luik.

De vergelijking tussen hoe de procedure in theorie is en hoe deze in praktijk effectief verloopt wordt ondersteund aan de hand van wetgeving, koninklijke besluiten, ministeriële omzendbrieven, rechtspraak, rechtsleer, ... Daarnaast draagt ook mijn eigen ervaring, die ik tijdens mijn stage op de griffie van de Centrale Gevangenis van Leuven opdeed, bij aan de vergelijking.

Het onderzoek naar het verschil tussen de theorie en de praktijk toonde aan dat, hoewel de wet stipuleert dat het de gevangenisdirecteur is die verantwoordelijk is voor bepaalde zaken, het de griffie en de psychosociale dienst zijn die namens de gevangenisdirectie handelen. Daarnaast toonde het onderzoek aan dat naar aanleiding van het niet tijdig over vonnissen, arresten of gerechtelijke bundels beschikken, de psychosociale dienst zich soms in de onmogelijkheid bevindt om een volledig psychosociaal verslag op te stellen. Het bleek ook dat artikel 9 van de Wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, in praktijk zelden wordt toegepast. Tot slot kon ik ook concluderen dat de Centrale Gevangenis van Leuven een andere termijn hanteert dan dewelke wordt voorgeschreven in het samenwerkingsakkoord omtrent de strafuitvoeringsmodaliteiten, met betrekking tot het opvragen van slachtofferinformatie.

Samengevat, de praktijk blijkt, afgezien van enkele details, weinig af te wijken van de theorie. De procedure betreffende de toekenning van het penitentiair verlov wordt voor het merendeel toegepast zoals omschreven in wetgeving, koninklijke besluiten en ministeriële omzendbrieven. Wel lijkt het initiatief van de Centrale Gevangenis van Leuven om slachtofferinformatie zes maanden vroeger op te vragen, voor andere gevangenissen, het overwegen waard.

Procedure – penitentiair verlov – theorie vs. praktijk – Centrale Gevangenis van Leuven

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Abstract	9
Lijst met afkortingen	13
Inleiding	15
DEEL 1: Theoretisch luik	17
1 Wet Strafvuivering	17
2 Penitentiaal verlof	18
2.1 Geschiedenis	18
2.1.1 Ministeriële omzendbrieven	18
2.1.2 Wet Strafvuivering	19
2.1.3 Verlengd penitentiaal verlof	19
2.1.4 Toekomst.....	20
2.2 Doel	20
2.3 Duur en frequentie.....	20
2.4 Voorwaarden	21
2.4.1 Basisvoorwaarden	21
2.4.2 Voorwaarden tijdens penitentiaal verlof	21
2.5 Actoren.....	23
2.5.1 Gedetineerde.....	23
2.5.2 Griffie	23
2.5.3 Psychosociale dienst (PSD)	23
2.5.4 Dienst Justitiehuisen.....	24
2.5.5 Slachtoffer.....	25
2.5.6 Directeur	25
2.5.7 Minister van Justitie	25
2.6 Incidenten.....	26
2.7 Opinies	27
DEEL 2: Praktisch luik	29
1 Procedure toekenning penitentiaal verlof door Directie Detentiebeheer	29
1.1 Aanvraag	29
1.2 Advies.....	29
1.3 Beslissing	31
1.4 Uitvoering	32
2 Procedure toekenning penitentiaal verlof door strafuitvoeringsrechtbank	34
2.1 Aanvraag	34

2.2	Advies.....	34
2.3	Beslissing	34
2.4	Uitvoering	34
2.5	Uitzondering	34
3	Procedure toekenning penitentiair verlof aan TBS'er	35
3.1	Aanvraag	35
3.2	Advies.....	35
3.3	Beslissing	35
4	Rol van slachtoffer	36
4.1	Slachtofferverklaring	36
4.2	Slachtofferfiche.....	37
4.3	Vershil justitieassistent eerstelij en justitieassistent slachtofferonthaal	38
4.4	Procedure	39
	Conclusie	41
	Bibliografie	45
	Bijlagen	48

Lijst met afkortingen

BD: beperkte detentie

BS: Belgisch Staatsblad

DDB: Directie Detentiebeheer

DG EPI: Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen

ET: elektronisch toezicht

PSD: psychosociale dienst

PV: penitentiair verlof

SLA: samenwerkingsakkoord omtrent de strafuitvoeringsmodaliteiten

SURB: strafuitvoeringsrechtbank

UV: uitgaansvergunning

VI: voorwaardelijke invrijheidsstelling

Wet Strafvuivering: Wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS* 15 juni 2006.

Inleiding

29 mei 2018. De dag waarop de befaamde schietpartij op de Boulevard d'Avroy in Luik plaatsvond met drie dodelijke slachtoffers als gevolg. De dader zelf, een gedetineerde in penitentiair verlop, werd later door de politie met 25 kogels doorzeefd... In een opinie- en analysestuk van Kristel Beyens las ik, tijdens een hoorcollege van het opleidingsonderdeel strafrecht, voor het eerst over het drama dat zich toen afspeelde. Buiten het feit dat ik het verschrikkelijk vond om de feiten te lezen stond ik verder niet stil bij het artikel. De discussie omtrent het penitentiair verlop laaide echter hoog op naar aanleiding van de gebeurtenis.

Een aantal maanden later ging mijn stage van start, bij de griffie van de Centrale gevangenis van Leuven. Het was natuurlijk wenselijk dat mijn scriptieonderwerp aansloot bij de stageplaats. Aangezien in Leuven Centraal voornamelijk lang gestraften opgesloten zitten, bestaat het werk van de griffie voornamelijk uit de administratieve afhandelingen van de strafuitvoeringsmodaliteiten. Deze zijn: uitgaansvergunning, penitentiair verlop, voorwaardelijke invrijheidstelling, voorlopige invrijheidstelling, beperkte detentie en elektronisch toezicht.

Mijn lector strafprocesrecht gaf, nadat ik met haar mijn stageplaats besproken had, aan dat een scriptie omtrent deze modaliteiten interessant kon zijn. Na overleg met mijn bedrijfsmentor vormde zich vervolgens het idee om te werken rond het penitentiair verlop en meer bepaald om mij toe te leggen op de procedure die de toekenning van het penitentiair verlop voorafgaat. In theorie valt deze procedure summier te bespreken maar wanneer de theoretische beschrijving van de procedure vergeleken wordt met de praktijk blijken er, na een eerste korte assessment, enkele punten te zijn die verbeterd kunnen worden.

Aan de hand van mijn scriptie wens ik een globaal beeld van de procedure te schetsen, vanuit de standpunten van de verschillende actoren, namelijk: de gedetineerde, de griffie, de psychosociale dienst, de Dienst Justitiehuisen, het slachtoffer, de directeur van de gevangenis en de minister van Justitie. Zo wil ik nagaan wat de rol van de actoren is tijdens de procedure en in welke mate zij betrokken zijn. Volgens mij heeft "de maatschappij" immers geen gedetailleerd overzicht van de procedure en het werk dat op de verschillende diensten gebeurt. Dit leidt, naar mijn mening, tot onzekerheid, verwarring en onbegrip. Deze onwetendheid en onbegrip hebben soms extreme reacties tot gevolg wanneer een gedetineerde, tijdens penitentiair verlop, bepaalde criminele daden stelt. De reacties zijn bijgevolg niet altijd terecht. Daarom hoop ik met deze scriptie een licht te werpen op de procedure die de toekenning van het penitentiair verlop voorafgaat. Dit opdat het onbegrip bij de mensen die mijn scriptie lezen, zou kunnen afnemen. Daarenboven wil ik ook nagaan of de procedure verbeterd zou kunnen worden of efficiënter zou kunnen verlopen. Met andere woorden: ik zou graag een vergelijking maken tussen hoe de procedure in theorie is en hoe deze in praktijk effectief verloopt. Deze vergelijking wil ik ondersteunen aan de hand van wetgeving, koninklijke besluiten, ministeriële omzendbrieven, rechtspraak, rechtsleer, Daarnaast zal ik dieper ingaan op de rol van één specifieke actor, namelijk die van het slachtoffer. Aangezien het altijd gaat om gevoelige en delicate materie wanneer slachtoffers betrokken zijn, zou mijn stageplaats hieromtrent graag meer weten. De vraag stelt zich namelijk of slachtoffers soms onnodig lang van tevoren op de hoogte gebracht worden van een bepaalde procedure en op deze manier nutteloos ongerust gemaakt worden? Bovendien ben ik zelf benieuwd naar de plaats van het slachtoffer in de procedure en met welke intensiteit en op welke wijze deze betrokken wordt.

De scriptie beslaat twee delen. Het eerste deel is een theoretisch luik waarin een korte beschrijving van de Wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten¹ (hierna Wet Strafwetgeving) aan bod komt. Vervolgens zal de strafuitvoeringsmodaliteit, het penitentiair verlop, behandeld worden. Hierbij wordt de geschiedenis, het doel, de duur en frequentie, de voorwaarden, de actoren en de incidenten die zich door de jaren heen hebben voorgedaan besproken. Daarnaast zal er worden stilgestaan bij enkele opinies van zowel voorstanders van de huidige procedure, als van voorstanders van een herziening van de procedure. Het tweede

¹ BS 15 juni 2006.

deel is een praktisch deel dat beschrijft hoe de procedure van het PV verloopt. Hierbij zal zowel de theorie als de praktijk achter de procedure besproken worden. In totaal worden er drie procedures besproken, namelijk: de procedure tot toekenning van penitentiair verlof door de Directie Detentiebeheer, de procedure tot toekenning van penitentiair verlof door de strafuitvoeringsrechtbank en de procedure tot toekenning van penitentiair verlof aan een ter beschikking gestelde. Daarnaast wordt ook de rol van het slachtoffer, in de procedure tot toekenning van het penitentiair verlof door de Directie Detentiebeheer, besproken. Tot slot sluit de scriptie af met een conclusie waarin een recapitulatie van de hoofdlijnen en de bevindingen, met de daarbij horende conclusies tot dewelke ik tijdens het schrijven van de scriptie ben gekomen, aan bod komt.

DEEL 1: Theoretisch luik

1 Wet Strafvuivering

In mei 2006 (parlementaire voorbereiding vermelden) werd de Wet Strafvuivering gestemd. De wet voorzag in een grondige hervorming van het strafvuiveringsbeleid en de juridisering van de externe rechtspositie van veroordeelde gedetineerde. Deze wet trad echter slechts gedeeltelijk in werking. De federale regering koos voor een graduele inwerkingtreding met als gevolg dat enkel de wetsbepalingen met betrekking tot de beslissingen die de minister van Justitie kan nemen en de bevoegdheidsverdeling van de strafvuiveringsrechtbanken in werking traden op de bovenvermelde datum. De wet wijzigde niet alleen de bestaande wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling (hierna VI), ze leidde ook tot een strikte wettelijke basis inzake andere strafvuiveringsmodaliteiten waaronder de uitgaansvergunning (hierna UV), het penitentiair verlof (hierna PV), het elektronisch toezicht (hierna ET), de beperkte detentie (hierna BD), de VI voor buitenlanders zonder recht op verblijf en de voorlopige invrijheidstelling met het oog op de verwijdering van het grondgebied of de overlevering.²

Bovengenoemde wet beslaat de "externe rechtspositie" van gedetineerden een heeft bijgevolg betrekking op de extramurale aspecten van de detentie. De commissie Dupont omschreef de externe rechtspositie als: '(...) *rechtspositie van de veroordeelde m.b.t. de extramurale aspecten van de detentie, zoals beslissingen betreffende: de niet-uitvoering van de straf of de continuïteit van de uitvoering (strafonderbreking, fragmentering van de strafvuivering, uitgangspersmissies, PV); de duur van de effectieve ondergane vrijheidsbeneming (alle modaliteiten van vervroegde invrijheidstelling) en de extra-modale vormen van strafvuivering (zoals de halve vrijheid of beperkte hechtenis of (...) het elektronisch toezicht).*'³

Voordat de Wet Strafvuivering in werking trad werd de externe positie van gedetineerden geregeld door ministeriële circulaire. Het gebrek aan een wettelijke basis maakte het voor zowel gedetineerden als voor de beslissende macht moeilijk om een helder en volledig zicht te krijgen op de toepasselijke wetgeving en regels. Enkel de VI werd reeds sinds 1888 wettelijk geregeld.

Sinds de Wet Strafvuivering is er duidelijkheid omtrent de rechten en voorwaarden die gelden gedurende een maatregel van tijdelijke invrijheidstelling, zoals UV 's en PV's, of gedurende bijzondere modaliteiten van de strafvuivering, zoals BD, ET en voorlopige invrijheidstelling.⁴ Een gedetineerde kan van strafvuiveringsmodaliteiten genieten wanneer deze zich binnen de tijdsvoorwaarden bevindt, wanneer er geen tegenaanwijzingen aanwezig zijn en wanneer de gedetineerde instemt met alle voorwaarden.⁵

Het wettelijk kader regelt bovendien de materiële bevoegdheidsverdeling tussen de uitvoerende en de rechterlijke macht met betrekking tot de beslissingen inzake de strafvuiveringsmodaliteiten. De rechterlijke macht, met name de strafvuiveringsrechtbank (hierna SURB) of de strafvuiveringsrechter, neemt alle beslissingen met betrekking tot de strafvuiveringsmodaliteiten die de aard of duur van de vrijheidsbeneming wijzigen. Deze modaliteiten zijn BD, ET, VI en voorlopige invrijheidstelling. De SURB wordt voorgezeten door een rechter-voorzitter en twee gespecialiseerde assessoren (bijzitters). Een assessor gespecialiseerd in penitentiaire zaken en een assessor

² V. SEGERS, *Burgemeester achter tralies. 34 jaar directeur van Leuven Centraal*, Leuven, Davidsfonds Uitgeverij, 2013, 192 en Y. VAN DEN BERGE in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafvuivering Duiding 2014*, Larcier, 2014, 206.

³ Conceptnota 'Externe rechtspositie van veroordeelde gedetineerden en instelling van penitentiaire rechtbanken', *Par. St.*, Kamer, 2000-2001, Doc. 50 1076/001, 365.

⁴ K. DEURINCKX, *Criminologie*, Leuven, Acco, 2018, 22-23.

⁵ Art. 7 Wet Strafvuivering en D. DE TURCK, *De toekenning van penitentiaire verlopen en/of uitgaansvergunningen door de strafvuiveringsrechtbank: een tweesporenbeleid?*, onuitg. masterproef criminologie Vrije Universiteit Brussel, 2014, 16-17.

gespecialiseerd in sociale integratie.⁶ In uitzonderlijke gevallen wordt de strafuitvoeringskamer, sinds maart 2013, voorgezeten door vijf rechters, aangevuld met twee rechters in correctionele zaken, een parketmagistraat en een griffier.⁷ De uitvoerende macht, met name de minister van Justitie (in praktijk de Directie Detentiebeheer, hierna de DDB), neemt alle beslissingen inzake de strafuitvoeringsmodaliteiten die de duur of aard van de vrijheidsstraf niet wijzigen. Hierbij gaat het over de modaliteiten UV, PV en de onderbreking van de strafuitvoering.

Tot slot is de positie van de slachtoffers binnen de strafuitvoering verbeterd en versterkt sinds de invoering van de Wet Strafwitvoering. Slachtoffers kunnen vragen geïnformeerd te worden wanneer er strafuitvoeringsmodaliteiten toegekend worden aan gedetineerde. Daarnaast is er de mogelijkheid voor slachtoffers om voorwaarden in hun belang te laten opleggen.⁸ Bovendien verruimde de nieuwe wet de definitie van het slachtoffer. Voorheen werden enkel de personen die zich daadwerkelijk burgerlijke partij stelden en de personen die hiervoor in aanmerking kwamen maar dit omwille van de materiële onmogelijkheid of kwetsbaarheid niet konden, als slachtoffer beschouwd. Dit had als gevolg dat niet alle directe slachtoffers omvat werden met deze definitie. De definitie bood bovendien weinig ruimte voor nabestaanden van slachtoffers die zich geen burgerlijke partij stelden, om als slachtoffer beschouwd te worden. De wet van 15 december 2013 breidde het begrip slachtoffer uit en definieerde vijf categorieën (infra, deel 2).⁹

2 Penitentiair verlof

Het PV (ook wel het systematisch penitentiair verlof genoemd) is een modaliteit van tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf, aangezien de uitvoering van de vrijheidsstraf verder loopt tijdens de duur van het toegekende PV. Het houdt een toestemming in om de gevangenis te verlaten gedurende drie maal 36 uur. Dit in het kader van een sociale re-integratie voor te bereiden. Er gelden vaste criteria, voorwaarden en de gedetineerde moet een uitvoeringsplan kunnen voorleggen.¹⁰

Sinds de Wet Strafwitvoering behoort het PV tot het standaardregime van gedetineerden als deze zich in zijn laatste jaar voor een mogelijke VI bevindt en voor zover hij aan de voorwaarden voldoet.¹¹ Artikel 7 Wet Strafwitvoering kent bijgevolg een subjectief recht toe aan een gedetineerde indien deze aan de voorwaarden die in de wetsbepaling zijn opgenomen, voldoet. De minister van Justitie staat in voor de toekenning van het PV en is gehouden om het PV toe te staan als er aan de voorwaarden voldaan is.¹²

2.1 Geschiedenis

2.1.1 Ministeriële omzendbrieven

De ministeriële omzendbrief van 23 september 1955 introduceerde de uitgaansvergunning. Het PV werd beschouwd als een soort 'verlengde' uitgaansvergunning. Door middel van een ministeriële omzendbrief van 30 april 1976¹³ werd het PV geïntroduceerd. Het werd hierin omschreven als '*een strafuitvoeringsmodaliteit waarbij de*

⁶ V. SEGERS, *Burgemeester achter tralies. 34 jaar directeur van Leuven Centraal*, Leuven, Davidsfonds Uitgeverij, 2013, 193.

⁷ F. PIETERS, "De strafuitvoeringsrechtbanken, uitgaansvergunning en penitentiair verlof" in B. MINE, en R. ROBERT (eds.), *Uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: de deur op een kier*, Antwerpen, Maklu, 2014, (183) 184.

⁸ D. DE TURCK, *De toekenning van penitentiaire verlopen en/of uitgaansvergunningen door de strafuitvoeringsrechtbank: een tweesporenbeleid?*, onuitg. masterproef criminologie Vrije Universiteit Brussel, 2014, 17.

⁹ B. REYNAERTS in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafwitvoering Duiding 2014*, Larcier, 2014, 92.

¹⁰ Art. 6, §1 en §3 Wet Strafwitvoering en K. DEURINCKX, *Criminologie*, Leuven, Acco, 2018, 36.

¹¹ K. DEURINCKX, *Criminologie*, Leuven, Acco, 2018, 36 en X, *Strafwitvoeringsrechtbanken*, Liga voor Mensenrechten, Gent februari 2007, 10.

¹² K. DEURINCKX, *Criminologie*, Leuven, Acco, 2018, 36 en B. REYNAERTS in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafwitvoering Duiding 2014*, Larcier, 2014, 96.

¹³ MO nr. 1254/1 van 30 april 1976 betreffende het penitentiair verlof, *Bull. Best. Strafinr. 1976*, 151-158.

veroordeelde de toestemming krijgt om de gevangenis gedurende één tot drie dagen te verlaten op basis van vastgelegde criteria en mits vaststelling van voorwaarden en van een uitvoeringsplan'.¹⁴ Omwille van familiale, sociale, professionele of medische problemen kon het wenselijker zijn om een PV toe te kennen in plaats van een uitgaansvergunning. De modaliteit had tot doel de gedetineerde de kans te bieden om het isolement te verminderen en de contacten met de familie en de samenleving te bevorderen.¹⁵

2.1.2 Wet Strafvuivering

Zoals hierboven reeds aangehaald werd, wijzigde deze wet de bestaande wet op VI. Daarnaast leidde ze ook tot een strikte wettelijke basis inzake andere strafvuitvoeringsmodaliteiten waaronder UV, PV, ET, BD en VI voor buitenlanders zonder recht op verblijf.¹⁶

2.1.3 Verlengd penitentiair verlof

Om de overbevolking in de Belgische gevangenissen tegen te gaan keurde de voltallige regering in mei 2017 een noodmaatregel goed. Het stelsel ging in op 6 juli 2017 en werd het verlengd penitentiair verlof genoemd.

Het verlengd penitentiair verlof had als doel het aantal gedetineerden in Belgische gevangenissen te laten dalen.¹⁷ De overbevolking zorgde namelijk voor een verhoging van het risico op vertraging in de begeleiding van de gedetineerden met het oog op de voorbereiding van hun reclassering. Het was de bedoeling van het verlengd penitentiair verlof om het risico tot een minimum te beperken maar om ook gedetineerden maximaal te responsabiliseren, door hen mogelijkheden te bieden om zelf initiatieven te nemen met oog op hun maatschappelijke re-integratie.

De noodmaatregel hield in dat gedetineerden die reeds drie keer 36 uur PV gekregen hadden, zonder dat ze hun voorwaarden geschonden hadden (voorbeeld: niet naar het buitenland gaan), afwisselend een week thuis en een week in de gevangenis konden verblijven.¹⁸ De gedetineerde zelf moest wel akkoord gaan met het verlengd penitentiair verlof.

Het was de directeur die de beslissing tot toekenning van het verlengd penitentiair verlof op zich nam. Hij moest zich echter verzekeren van de haalbaarheid van de maatregel. Zo diende er nagegaan te worden of het gekende verlofadres haalbaar was, of het onthaalmilieu akkoord was en of de gedetineerde over voldoende middelen van bestaan beschikte. Het is immers belangrijk dat gedetineerden niet in een gevaarsituatie geplaatst worden.¹⁹

Gedetineerden die veroordeeld waren voor zedenfeiten, terrorisme of tot een vrijheidsstraf van meer dan 10 jaar, kwamen niet in aanmerking voor het stelsel.

Gedetineerden die wel in aanmerking kwamen voor verlengd penitentiair verlof werden in dezelfde cellen ondergebracht zodat er een rotatiesysteem in werking kon treden.²⁰ De eerste periode is ingegaan op donderdag 6 juli 2017 om 9u00 en eindigde op donderdag 13 juli 2017 om 15u00. Elke gedetineerde die op verlengd penitentiair verlof vertrok, ontving een formulier (zie bijlage 1). Via fax werd de procureur des Konings van het

¹⁴ MO nr. 1254/1 van 30 april 1976 betreffende het penitentiair verlof, *Bull. Best. Strafinr.* 1976, 152.

¹⁵ MO nr. 1254/1 van 30 april 1976 betreffende het penitentiair verlof, *Bull. Best. Strafinr.* 1976, 151-153; D. DE TURCK, *De toekenning van penitentiaire verloven en/of uitgaansvergunningen door de strafvuitvoeringsrechtbank: een tweesporenbeleid?*, onuitg. masterproef criminologie Vrije Universiteit Brussel, 2014, 18 en V. SEGERS, *Burgemeester achter tralies. 34 jaar directeur van Leuven Centraal*, Leuven, Davidsfonds Uitgeverij, 2013, 189.

¹⁶ V. SEGERS, *Burgemeester achter tralies. 34 jaar directeur van Leuven Centraal*, Leuven, Davidsfonds Uitgeverij, 2013, 192.

¹⁷ X, <https://www.koengeens.be/search?q=verlengd+penitentiair+verlof> (consultatie 17 maart 2019).

¹⁸ W. WINCKELMANS, *Geen verlengd penitentiair verlof meer tot evaluatie*, ds De Standaard, 7 juni 2018, http://www.standaard.be/cnt/dmf20180607_03549754 (consultatie 2 april 2019).

¹⁹ DG EPI, *Verlengd penitentiair verlof*, 20 juni 2017.

²⁰ K. DEURINCKX, *Criminologie*, Leuven, Acco, 2018, 37.

arrondissement waar het verlov plaatsvond op de hoogte gesteld over de toekenning van het verlov en de modaliteiten. De controle en opvolging gebeuren overeenkomstig artikel 12 en 14 van de Wet Strafvuivering. De procedures betreffende strafvuiveringsmodaliteiten werden door het verlengd penitentiair verlov niet opgeheven. Het regime van uitgaansvergunningen voor bezoek bleef behouden.²¹

Naar aanleiding van het incident in Luik (zie infra, 2.6 Incidenten) werd het systeem in 2018 geëvalueerd. Via een persbericht op 7 juni 2018 deelde minister van Justitie Koen Geens mee dat het verlengd penitentiair verlov met een week zou worden ingetrokken. Dit hield in dat gedetineerden aan wie PV verleend was voor 7 juni 2018 van het regime gebruik konden blijven maken maar dat er, tot na de afloop van de evaluatie, geen nieuwe verlengde penitentiare verloven meer zouden worden toegekend. Tot op heden is de maatregel verlengd penitentiair verlov nog steeds ingetrokken.²²

2.1.4 Toekomst

Justitieminister Koen Geens erkende, na de schietpartij in Luik, dat er nog verbetering aangebracht kan worden aan het PV. Zo is hij voorstander van extra verpleegkundigen en psychologen in de gevangenissen. Dit om mensen met een zwak profiel of mensen die erg beïnvloedbaar zijn beter te kunnen begeleiden maar ook opdat de directeur en de psychosociale dienst een betere inschatting kunnen maken van de tegenindicaties. Dit is van belang voor de adviezen die deze dienen te schrijven betreffende de toekenning van PV. Bovendien is minister Geens voorstander van een psychiatrisch observatiecentrum dat gedetineerden met psychiatrische problemen kan onderzoeken alvorens er strafvuiveringsmodaliteiten toegekend worden of alvorens gedetineerden vrijgelaten worden. Aangezien de dader van de schietpartij in Luik tekenen van radicalisering vertoonde heeft de minister een concreet voorstel gedaan dat volgens hem de schietpartij in Luik zou hebben kunnen vermijden. Zo wil hij dat geradicaliseerde gedetineerden een deradicaliseringscursus volgen als controlemaatregel voor een PV.²³

2.2 Doel

Het penitentiair verlov kent twee met elkaar gerelateerde doelstellingen. Isolement, als gevolg van de opsluiting, doorbreken en relaties van gedetineerden met hun familie en de samenleving bevorderen, is een eerste doelstelling. Met andere woorden: het stelsel heeft de bedoeling om de spanningen, die gepaard gaan met het gevangenisleven, te reduceren en de familiale, affectieve en sociale contacten van de gedetineerde in stand te houden en te bevorderen. Daarnaast dient het PV als een maatstaaf om te evalueren of een gedetineerde geschikt is voor een regime van voortijdige invrijheidsstelling of sociale re-integratie en om de sociale re-integratie voor te bereiden.²⁴ Het is bijgevolg niet de bedoeling om in dit stadium aan gedetineerden veel voorwaarden op te leggen met betrekking tot zijn sociaaleconomische re-integratie. Deze kunnen namelijk tijdens volgende verloven gerealiseerd worden.²⁵

2.3 Duur en frequentie

Per trimester kan er drie keer 36 uren PV toegestaan worden. De beslissing tot toekenning van PV wordt geacht van rechtswege elk kwartaal hernieuwd te worden, tenzij de minister of zijn gemachtigde hier anders over beslist.²⁶

²¹ DG EPI, *Verlengd penitentiair verlov*, 20 juni 2017.

²² K. DEURINCKX, *Criminologie*, Leuven, Acco, 2018, 37 en X, *Geens herroept verloven extremisten*, De Standaard, 8 juni 2018, 9.

²³ D. BAUWENS, *Penitentiair verlov? Eerst opleiding volgen*, De Morgen, 5 juni 2018, <https://www.koengeens.be/news/2018/06/05/penitentiair-verlov-eerst-opleiding-volgen> (consultatie 11 maart 2019).

²⁴ Art. 6, §2, 1° en 2° Wet Strafvuivering en K. DEURINCKX, *Criminologie*, Leuven, Acco, 2018, 36.

²⁵ B. REYNAERTS in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafvuivering Duiding 2014*, Larcier, 2014, 95 en V. SCHEIRS, *De strafvuiveringsrechtbank aan het werk*, Antwerpen, Maklu, 2014, 51-52.

²⁶ Art. 11, §2 Wet Strafvuivering en K. DEURINCKX, *Criminologie*, Leuven, Acco, 2018, 37.

In 2016 werden 3.276 aanvragen voor PV ingediend. Van deze aanvragen werden ongeveer de helft, 1.544, goedgekeurd.²⁷

2.4 Voorwaarden

2.4.1 Basisvoorwaarden

Een gedetineerde moet, vooraleer deze in aanmerking komt voor PV, voldoen aan drie basisvoorwaarden:

- De eerste voorwaarde is een tijdsvoorwaarde. De gedetineerde dient zich in het jaar te bevinden dat voorafgaat aan de datum waarop hij aan de voorwaarden voldoet om op voorwaardelijke invrijheidstelling te gaan;
- Ten tweede mogen er geen tegenaanwijzingen bestaan in hoofde van de gedetineerde. Er zijn drie categorieën van tegenaanwijzingen. Bij de eerste tegenaanwijzing dient er nagegaan te worden of er objectieve gegevens zijn die wijzen op de mogelijkheid dat de gedetineerde niet zou terugkeren naar de gevangenis. Voorbeelden van de tegenaanwijzingen zijn: een niet-terugkeer na een vroeger PV, een poging of plan tot ontvluchting, een eerdere ontvluchting, een emotionele crisissituatie, het verhaal van de gedetineerde, elementen aangaande de verblijfssituatie van een buitenlandse gedetineerde, de ondersteuning van het opvangmilieu, Daarnaast wordt er nagegaan of er een risico bestaat dat de gedetineerde tijdens het penitentiair verlop ernstige strafbare feiten zou kunnen plegen. De wet laat een zeker risico van het plegen op lichte inbreuken toe. Wel dient er nagegaan te worden of de gedetineerde een objectief risico vertoont om te hervallen in criminaliteit die maatschappelijke onrust teweeg zou brengen of recidive zou plegen in hetzelfde type van criminaliteit als die de uitvoering van zijn veroordeling gerechtvaardigd heeft. Voorbeelden van elementen die dit risico kunnen beïnvloeden zijn: de aard van de gepleegde feiten, de omstandigheden waarin de feiten gepleegd zijn, de houding van de gedetineerde ten aanzien van de feiten en de slachtoffers, de gerechtelijke antecedenten, het mislukken van vroegere maatregelen en in deze context gepleegde recidive, de lokalisatie en samenstelling van het opvangmilieu, Tot slot is het risico dat de gedetineerde de slachtoffers zou verontrusten, een derde tegenaanwijzing. Er dient nagegaan te worden of er ernstige en concrete aanwijzingen zijn die wijzen op een vermoeden dat de gedetineerde de slachtoffers zou lastigvallen tijdens het penitentiair verlop. Voorbeelden van dergelijke aanwijzingen zijn: het zenden van dreigbrieven, het bestoken van de slachtoffers via de telefoon, het formuleren van wraakzuchtige uitlatingen, het bedreigen met woorden, de niet-naleving van de in het belang van het slachtoffer opgelegde voorwaarden, ...;²⁸
- De derde voorwaarde is dat de gedetineerde moet instemmen met de voorwaarden die aan het PV verbonden worden.²⁹

Wanneer aan alle voorwaarden voldaan is, is de minister van Justitie of zijn afgevaardigde gehouden het door de gedetineerde aangevraagde PV toe te staan.³⁰

2.4.2 Voorwaarden tijdens penitentiair verlop

Tijdens het PV dient een gedetineerde zich aan algemene en bijzondere voorwaarden te houden.

²⁷ D. LEESTMANS, *In de gevangenis, maar toch tijdelijk vrij: 5 vragen en antwoorden over uitgaansvergunningen en penitentiair verlop*, VRT NWS, 29 mei 2018, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/05/29/uitgaansvergunning-en-penitentiair-verlop-0/> (consultatie 11 maart 2019).

²⁸ MO nr. 1794 van 7 februari 2007 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten.

²⁹ Art. 7 Wet Strafvuivering en V. SCHEIRS, *De strafuitvoeringsrechtbank aan het werk*, Antwerpen, Maklu, 2014, 52

³⁰ B. REYNAERTS in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafvuivering Duiding 2014*, Larcier, 2014, 96.

De algemene voorwaarde, vermeld in artikel 11, §3 Wet Strafvuivering, houdt in dat de gedetineerde geen nieuwe strafbare feiten mag plegen.

Indien er sprake is van tegenaanwijzingen kan aan deze tegenaanwijzingen tegemoet gekomen worden door het opleggen van bijzondere voorwaarden.³¹ Voorbeelden van bijzondere voorwaarden zijn:

- geen alcohol- of drugsgebruik;
- niet in de buurt komen van bepaalde plaatsen;
- geen contact hebben met ex-gedetineerden.

Uitzonderlijk kan een gedetineerde ook begeleid worden door een contactpersoon. Het kan dan gaan om een penitentiaire bewakingsagent, een aalmoezenier of een familielid. Artikel 11, §4 Wet Strafvuivering vermeldt bovendien dat de minister of zijn gemachtigde bij wege van een met redenen omklede beslissing ambtshalve, op verzoek van de gedetineerde, op voorstel van de directeur of op voorstel van het openbaar ministerie de bijzondere voorwaarden kan aanpassen.³²

Wanneer een gedetineerde de voorwaarden van een beslissing tot toekenning van PV niet naleeft of in geval er in hoofde van de gedetineerde een tegenaanwijzing ontstaat die niet bestond op het moment van toekenning van het PV, kan de minister of zijn gemachtigde drie maatregelen nemen:

- De voorwaarden kunnen aangepast worden (voorwaarden uitbreiden of verstrengen);
- Het PV kan geschorst worden voor een periode van maximum drie maanden, te rekenen van het laatste toegekende verlof;
- De beslissing kan herroepen worden indien de wijziging van de voorwaarden of een schorsing van het penitentiair verlof niet tegemoet kunnen komen aan de niet-naleving van de voorwaarden. Een gedetineerde kan dan ten vroegste drie maanden na de datum van herroeping een nieuw verzoek indienen.³³

De minister of zijn gemachtigde dient na de niet-naleving van de voorwaarden binnen de 14 dagen (te rekenen vanaf de dag na de kennisgeving van de niet-naleving van de voorwaarden) een met reden omklede beslissing te nemen. Bij het beslissen om de voorwaarden aan te passen, het penitentiair verlof te schorsen of te herroepen dient er rekening gehouden te worden met de eigen situatie van de gedetineerde en het principe van proportionaliteit. Het principe van proportionaliteit betekent dat de minister rekening moet houden met de realiteit en de zwaarwichtigheid van de zich voorgedane feiten.³⁴ De beslissing wordt dan zo snel mogelijk en in elk geval binnen vierentwintig uur (via het snelst mogelijke, schriftelijke communicatiemiddel) aan de gedetineerde, de directeur en het openbaar ministerie meegedeeld. Het slachtoffer wordt tevens binnen vierentwintig uur schriftelijk op de hoogte gesteld van de beslissing.³⁵ Het feit dat een gedetineerde de voorwaarden die opgelegd waren niet naleefde, zal een rol spelen bij de al dan niet toekenning van toekomstige PV's.

Wanneer een gedetineerde niet meer aan de tijdsvoorwaarden voldoet voor een beslissing tot toekenning van PV herroept de minister of zijn gemachtigde de beslissing.³⁶

³¹ Cass. 15 november 2013, AR C.12.0291.F.

³² Art. 7 Wet Strafvuivering en D. LEESTMANS, *In de gevangenis, maar toch tijdelijk vrij: 5 vragen en antwoorden over uitgaansvergunningen en penitentiair verlof*, VRT NWS, 29 mei 2018, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/05/29/uitgaansvergunning-en-penitentiair-verlof-0/> (consultatie 11 maart 2019).

³³ Art. 12, §2, Wet Strafvuivering.

³⁴ B. REYNAERTS in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafvuivering Duiding 2014*, Larcier, 2014, 101.

³⁵ Art. 13 Wet Strafvuivering.

³⁶ Art. 12, §3 Wet Strafvuivering.

2.5 Actoren

De gedetineerde, de griffie, de psychosociale dienst (hierna de PSD), de Dienst Justitiehuisen, de slachtoffers, de gevangenisdirectie en de minister van Justitie zijn actoren die betrokken zijn bij het proces betreffende de toekenning van PV's.

2.5.1 Gedetineerde

Een veroordeelde wordt in de Wet Strafvuivering gedefinieerd als: *"een natuurlijke persoon die veroordeeld is tot een vrijheidsstraf krachtens een gerechtelijke beslissing die in kracht van gewijsde is gegaan"*.³⁷ In de basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerde wordt een onderscheid gemaakt tussen veroordeelde en gedetineerde. Artikel 2, 4° definieert een gedetineerde als een persoon ten aanzien van wie de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of van een vrijheidsbenemende maatregel geheel of gedeeltelijk plaatsvindt in een gevangenis.

2.5.2 Griffie

De opsluitingsdossiers van gedetineerden (die een overzicht van gepleegde feiten, identiteitsgegevens, psychosociaal dossier, ... bevatten) worden beheerd door de griffie. Daarnaast staat de griffie in voor het plannen van strafuitvoeringsmodaliteiten en transport van gedetineerden (in samenwerking met verschillende diensten binnen en buiten de gevangenis). Het voorbereiden van de dossiers in het kader van een zitting voor de SURB behoort ook tot het takenpakket van de griffie. Tot slot staat de griffie ook in voor het betekenen van documenten en beslissingen ten aanzien van gedetineerden.³⁸

2.5.3 Psychosociale dienst (PSD)

In 1998 werd, na de zaak Dutroux, de PSD opgericht. Samen met de Dienst Gezondheidszorgen Gevangenissen vormen zij binnen het Directoraat generaal Penitentiaire Inrichtingen (DG EPI) de Directie Kernopdrachten. Vanuit de Centrale Psychosociale Dienst in Brussel wordt de dienst geleid. De PSD is driedelig en werkt op een centraal, een regionaal en een lokaal niveau. De Centrale PSD bestaat uit een diensthoofd en enkele rechtstreekse medewerkers die verantwoordelijk zijn voor het uitwerken van de methodologie die lokale medewerkers in de inrichtingen dienen toe te passen. Daarnaast is het centrale niveau ook verantwoordelijk voor het definiëren van organisatiedoelstellingen. Deze worden rechtstreeks bepaald door de inhoud van het managementplan van de Directeur-Generaal en de objectieven die daarin zijn vastgelegd. Tot slot staat het centrale niveau in voor het personeelsbeheer, de kaderberekeningen om een zo efficiënt en geschikt mogelijk personeelsbeleid te voorzien en de contacten met interne en externe partners. Dit laatste is van belang om de taken en rollen van alle betrokkenen te onderscheiden en zo concreet en duidelijk mogelijk af te bakenen. Op regionaal niveau bestaat de PSD uit inspecteurs maatschappelijk werk en adviseurspsychologen. De regionale PSD staat in voor de inhoudelijke en kwalitatieve aansturing van de lokale afdeling. Dit niveau fungeert dan ook als aanspreekpunt voor de lokale medewerkers wanneer zij problemen ondervinden bij het uitvoeren van hun taken of knelpunten vaststellen binnen de werking van de dienst. De lokale PSD, die actief is in de verschillende instellingen, bestaat uit psychiaters, psychologen, maatschappelijke assistenten en administratief deskundigen. De dienst staat in rechtstreeks contact met de gedetineerden. De medewerkers verzorgen het psychosociaal onthaal van elke gedetineerde die de gevangenis binnenkomt. Zij begeleiden de gedetineerden ook tijdens hun detentie en bereiden hun voor op een re-integratie. De kerntaak van de lokale PSD bestaat uit het opmaken van verslagen. Zo'n verslag fungeert als advies voor de opdrachtgevende overheid. Het advies helpt de opdrachtgever om een beslissing te nemen in bijvoorbeeld het kader van de toekenning van strafuitvoeringsmodaliteiten. De gedetineerde zelf is een zeer voornamelijk bron van inlichtingen om zo'n advies op te baseren maar bijna alle door hem meegedeelde informatie wordt bij verschillende interne en externe administratieve diensten, zoals de griffie, de boekhouding, de medische

³⁷ Art. 2, 2° Wet Strafvuivering.

³⁸ X, <https://www.gevangenisgent.be/medewerkers/> (consultatie 17 april 2019).

dienst, de partners van de Vlaamse Gemeenschap, de externe betalingsinstellingen en de gerechtelijke diensten, geverifieerd. Tot slot is de dienst ook betrokken bij initiatieven die het klimaat binnen de instellingen dienen te verbeteren en initiatieven die het lokaal veiligheidsbeleid ondersteunen.³⁹

2.5.4 Dienst Justitiehuizen

De Justitiehuizen werden in 1999 opgericht, als gevolg van de justitiehervorming na de zaak-Dutroux. Ze moesten een laagdrempelige loketfunctie vormen die als taak hadden om onder meer burgers te informeren, slachtoffers bij te staan en daders te begeleiden bij hun strafuitvoering.

De zesde staatshervorming houdt een overdracht van bevoegdheden van de Federale Overheid naar de gemeenschappen en gewesten in. De Justitiehuizen behoren tot de lijst met bevoegdheden die worden overgedragen aan de gemeenschappen.⁴⁰ Op 1 juli 2014 ging de bevoegdheidsoverdracht van kracht. Het personeel en de middelen werden op 1 januari 2015 overgedragen. Nu vallen de Justitiehuizen onder het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. In totaal zijn er over heel België 14 justitiehuizen. Voor de Vlaamse Gemeenschap is er een Justitiehuis in: Antwerpen, Brugge, Brussel, Dendermonde, Gent, Hasselt, Ieper, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oudenaarde, Tongeren, Turnhout en Veurne.

Naast de 14 Justitiehuizen behoren een centrale dienst en het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht tot de Dienst Justitiehuizen.

De rol van de Dienst Justitiehuizen bestaat uit:

- *"De justitiële begeleiding en het toezicht van daders in opdracht van de gerechtelijke en/of administratieve overheden;*
- *Het onthaal, het informeren, het bijstaan en het doorverwijzen van slachtoffers van strafbare feiten in het kader van een gerechtelijke procedure;*
- *Het informeren en voorkomend doorverwijzen van burgers die betrokken zijn in een conflict of geconfronteerd worden met een gerechtelijke procedure;*
- *Het verstrekken van informatie aan de gerechtelijke en/of administratieve overheden in functie van hun besluitvorming;*
- *Het ondersteunen van een coherent beleid met betrekking tot alternatieve wijzen van conflicthantering en sanctionering;*
- *Het uitvoeren en opvolgen van het elektronisch toezicht van veroordeelden en personen in voorlopige hechtenis;*
- *Het beleidsvoorbereidend werk gericht op een coherente uitvoering van de opdrachten van de Justitiehuizen;*
- *Het overleg en samenwerking met de andere gemeenschappen, de federale overheid en de magistratuur inzake het beleid en de uitvoering."*⁴¹

De rol van de Justitiehuizen bij de procedure tot toekenning van het PV is tweeledig. Enerzijds kunnen slachtoffers zich richten naar de justitiehuizen wanneer ze geïnformeerd of gehoord wensen te worden bij de toekenning van een strafuitvoeringsmodaliteit. Anderzijds kan de directeur van de gevangenis aan de Dienst Justitiehuizen vragen

³⁹ W. VANHOUT, "De werking van de psychosociale dienst bij het toekennen van strafuitvoeringsmodaliteiten" in B. MINE, en R. ROBERT, (eds.), *Uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: de deur op een kier*, Antwerpen, Maklu, 2014, (143) 143-144; X, <https://www.gevangenisgent.be/medewerkers/> (consultatie 17 april 2019) en X, <https://www.vrijplaats.net/psychosociale-dienst-psd/> (consultatie 17 april 2019).

⁴⁰ X,

https://www.belgium.be/nl/over_belgie/land/geschiedenis/belgie_vanaf_1830/vorming_federale_staat/zesde_staatshervorming/ (consultatie 2 juni 2019).

⁴¹ X, *Over Justitiehuizen*, <https://www.departementvwg.be/justitiehuizen/justitiehuizen> (consultatie 2 juni 2019).

om een beknopt voorlichtingsrapport op te stellen of een maatschappelijke enquête te houden in het door de gedetineerde voor het PV voorgestelde opvangmilieu (zie infra, 1.2 Advies van deel 2).⁴²

2.5.5 Slachtoffer

De Wet Strafvuivering definieert in artikel 2, 6° het slachtoffer. De personen die bij toekenning van een strafuitvoeringsmodaliteit kunnen vragen om te worden geïnformeerd en/of te worden gehoord in de door de wet bepaalde gevallen, volgens de door de Koning bepaalde regels, worden in vijf categorieën van personen opgedeeld:

- De eerste categorie slaat op elke natuurlijke persoon wiens burgerlijke vordering ontvankelijk en gegrond is verklaard.
- De natuurlijke persoon voor wie een vonnis of een arrest bepaalt dat er ten aanzien van hem of zijn wettelijke vertegenwoordiger strafbare feiten zijn gepleegd, vormt de tweede categorie.
- In de derde categorie worden de natuurlijke personen die zich omwille van een situatie van materiële onmogelijkheid of kwetsbaarheid geen burgerlijke partij hebben kunnen stellen, opgenomen.
- De nabestaande van de persoon van wie het overlijden rechtstreeks is veroorzaakt door het strafbaar feit of de nabestaande van een overleden persoon (echtgenoot, persoon die met hem samenleefde en met hem een duurzame affectieve relatie had, bloedverwanten in opgaande of neerdalende lijn, broers of zussen, alsook andere die van hem afhankelijk waren) die zich burgerlijke partij had gesteld, maken deel uit van de vierde categorie.
- Tot slot vormen de naasten van een niet-overleden slachtoffer (echtgenoot, persoon die met hem samenleeft en met hem een duurzame affectieve relatie heeft, bloedverwanten in opgaande en neerdalende lijn, broers, zussen, alsook anderen die van hem afhankelijk zijn) die zich omwille van een situatie van materiële onmogelijkheid of kwetsbaarheid geen burgerlijke partij heeft kunnen stellen, een vijfde categorie.⁴³

De definitie van een slachtoffer is tevens terug te vinden in de omzendbrief betreffende politionele slachtofferbejegening in de geïntegreerde politie: *"De natuurlijke persoon alsook zijn na(ast)bestaanden die als direct gevolg van handelen of nalaten in de strijd met de wetgeving schade heeft geleden, met inbegrip van een lichamelijk of geestelijk letsel, een psychisch lijden of een economisch verlies."*⁴⁴

2.5.6 Directeur

In artikel 2, 3° Wet Strafvuivering wordt er voor de definitie van de directeur verwezen naar de ambtenaar zoals bedoeld in artikel 2, 13° van de basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerde. Deze wordt gedefinieerd als: *"ambtenaar van niveau A bekleed met de functie van directeur of ambtenaar van niveau A aangewezen door de directeur-generaal om onder gezag van het inrichtingshoofd de taken uit te voeren die de wet aan de directeur heeft toevertrouwd"*.

2.5.7 Minister van Justitie

Artikel 2, 1° Wet Strafvuivering definieert de minister als: de minister van Justitie. Titel IV van diezelfde wet is genaamd: "De door de minister toe te kennen strafuitvoeringsmodaliteiten". Hoofdstuk II van die titel beslaat het PV. Het is dus de minister van Justitie die, in theorie, instaat voor het toekennen van het PV. De wet vermeldt wel regelmatig de "gemachtigde" van de minister. Onder "gemachtigde" wordt de DDB van het hoofdbestuur van het gevangeniswezen verstaan. In praktijk is het deze dienst die het werk van de minister uitvoert.

⁴² Art. 3, §1, tweede lid en art. 8, tweede lid Wet Strafvuivering.

⁴³ Art. 2, 6° Wet Strafvuivering.

⁴⁴ Art. 3 omzendbrief GPI 58 betreffende de politionele slachtofferbejegening in de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus, BS 5 juni 2007.

De DDB ontstond uit de omvorming van de Dienst Individuele Gevallen na de inwerkingtreding van de Wet Strafvuivering in 2007. Naast het toekennen van strafuitvoeringsmodaliteiten staat de DDB in voor de classificatie, de plaatsing en de overplaatsing van gedetineerden, en de opvolging van de risicogedetineerden. Na de oprichting van een overkoepelende DDB konden er vier diensten onderscheiden worden: een Nederlandstalige Dienst Interne Rechtspositie (DIRP), een Dienst Externe Rechtspositie (DERP), een Franstalige Service Statut Juridique Interne (SSJI) en een Service Statut Juridique Externe (SSJE). Bij de reorganisatie van het Directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen, in september 2013, werden de vier bovengenoemde diensten als steundiensten aan de Regionale Directies toegevoegd. De DIRP en DERP maakten vanaf dan deel uit van de Regionale Directie Noord. DE SSJI en de SSJE werden bij de Regionale Directie Zuid gevoegd. Het doel van deze regionalisering was het optimaliseren van de administratieve processen en het verbeteren van de communicatie met de penitentiaire inrichtingen. Binnen de regionale directies worden de diensten die belast zijn met onder andere de toekenning van penitentiaire verlof in praktijk aangeduid met de term 'DDB'.⁴⁵

2.6 Incidenten

Afgelopen jaren kwam het PV enkele malen in een slecht daglicht te staan. Dit als gevolg van incidenten die plaatsvonden. In dit onderdeel dient er enige nuance aangebracht te worden. Ondergenoemde incidenten zijn een voorbeeld van hoe enkel de spraakmakendste gebeurtenissen in de pers verschijnen. Ze zijn onder meer de reden van het feit dat "de maatschappij" met argusogen naar het PV kijkt. Succesverhalen over het PV halen namelijk zelden de krantenkoppen...

Hieronder zal een kort chronologisch overzicht gegeven worden van incidenten die zich in Oostende, Brussel, Geraardsbergen, Luik, Sint-Genesius-Rode, Alsemberg, Brugge en Antwerpen voordeden.

Michel Annot vermoordde op 29 december 2006 in Oostende zijn vrouw tijdens PV. Het was hun twaalfjarige dochtertje dat de politie belde. Hij bevond zich op slechts enkele maanden van zijn vrijlating.⁴⁶

Tijdens zijn PV pleegde Dalil, op 2 juni 2008, een winkeldiefstal met geweld in Brussel. Hij werd opgepakt door de politie van de zone Brussel-Noord.⁴⁷

Op 28 oktober 2011 vermoordde Ronald Van Crombruggen, tijdens een dag PV, Martine Van der Elst in haar woning te Geraardsbergen. Mevrouw Van der Elst was vrijwilligster in de gevangenis van Oudenaarde waar meneer Van Crombruggen zijn celstraf van 30 jaar uitzat.

Stemmen om het verlengd penitentiair verlof af te schaffen gingen op naar aanleiding van het dodelijk en tragisch schietincident in Luik. De dader, Benjamin Herman, was al sinds zijn jeugd gekend bij het gerecht. Hij werd door medegevangenen omschreven als extreem gewelddadig en een psychiatrisch rapport beschreef hem als een psychopaat. Reeds tweemaal schond hij de voorwaarden van zijn PV (hij had reeds 13 keer PV gekregen). Bij staatsveiligheid stond hij gekend als geradicaliseerd en twee dagen voor het incident gaf een penitentiaire bewakingsagent aan dat er sprake was van islamitische extremisme.⁴⁸ Meneer Herman verliet op 28 mei 2018 de gevangenis van Marche-en-Famenne. Diezelfde nacht vermoordde hij een oude bekende. Een dag later, op 29 mei

⁴⁵ P. BOLLEN, "De celdeur op een kier gezet. Over de toekenning van penitentiair verlof en uitgaansvergunningen" in B. MINE, en R. ROBERT, (eds.), *Uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: de deur op een kier*, Antwerpen, Maklu, 2014, (157) 158-159.

⁴⁶ W. DE BUCK, *Man doodt eigen vrouw tijdens penitentiair verlof*, Het Nieuwsblad, 20 september 2010, <https://www.nieuwsblad.be/cnt/g7m2vje2e> (consultatie 16 april 2019).

⁴⁷ X, *Gevangene pleegt overval tijdens penitentiair verlof*, Het Laatste Nieuws, <https://www.hln.be/nieuws/binnenland/gevangene-pleegt-overval-tijdens-penitentiair-verlof~a16e7550/> (consultatie 16 april 2019).

⁴⁸ A. VANHOUCHE, *Zin en onzin van het penitentiair verlof*, VRT NWS, 3 juni 2018, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/06/03/opinie-pe-nitentiair-verlof-an-sofie-vanhouche/> (consultatie 16 april 2019).

2019 richtte hij in Luik een bloedbad aan waarbij hij twee politiemensen en een voorbijganger doodschoot. Het drama eindigde na een vuurgevecht waarbij Benjamin Herman doorzeefd werd met 25 kogels.⁴⁹

Nadat hij eind 2018 niet terugkeerde uit PV naar de gevangenis van Leuze-en-Hainaut werd een 34-jarige gedetineerde opgepakt en gelinkt aan acht inbraken en een winkeldiefstal in Sint-Genesius-Rode en Alseberg.⁵⁰

Gevangene Stijn D.S. riskeerde 15 maanden cel, naar aanleiding van meerdere incidenten. Op 22 februari 2017 keerde hij na zijn PV stomdronken terug naar de gevangenis van Brugge. Bij terugkomst probeerde hij een gsm binnen te smokkelen en stelde hij zich agressief op naar de penitentiaire bewakingsagenten van dienst. In september 2017 mocht hij opnieuw op PV, werd hij opnieuw stomdronken en viel hij een personeelslid van Securail aan.

Na de moord op Julie Van Espen, te Antwerpen op 5 mei 2019, laaide de discussie omtrent de aanpak van de rechterlijke macht en die van de minister van Justitie terug op. Het bleek dat de beklaagde, Steve Bakelmans, tot driemaal toe niet terugkeerde van UV's of PV's tijdens een voorgaande detentieperiode.⁵¹

2.7 Opinies

An-Sofie Vanhouche, postdoctoraal onderzoeker aan de vakgroep Criminologie aan de Vrije Universiteit Brussel en coördinator van Klasbak vzw, is van mening dat het afschaffen van PV's op termijn meer risico's kan inhouden dan wanneer de strafuitvoeringsmodaliteit behouden wordt. Het PV vormt een onmisbare schakel in het re-integratietraject van gedetineerde. Volgens mevrouw Vanhouche bieden deze verlopen de mogelijkheid om tijdens de detentie contact te behouden of te herstellen met de buitenwereld, detentieschade⁵² te beperken en te werken aan een re-integratie in de samenleving. Indien deze contacten met de buitenwereld niet onderhouden worden en de transitie naar de samenleving niet in gefaseerde overgangen verloopt, zou dit nefaste gevolgen hebben. Gedetineerden zouden geïsoleerd geraken in het gevangenisstelsel, minder zelfstandig worden of verward geraken in een gedetineerdensubcultuur (waarbij gedetineerden tijdens hun detentie verstrikt geraken in criminele netwerken).⁵³ Mevrouw Vanhouche is van mening dat deze verlopen noodzakelijk zijn aangezien bijna elke gedetineerde ooit vrij zal komen. Daarom is het ook zo belangrijk dat gedetineerden vanaf dag één van de detentie hulp en mogelijkheden krijgen om zich voor te bereiden op een terugkeer naar de samenleving. Wel is ze voorstander om het systeem van penitentiaire verlopen te verbeteren. Zo zou er meer professionele ondersteuning aan de gedetineerden geboden moeten worden. Mevrouw Vanhouche verwijst naar het systeem in Denemarken waar penitentiair personeel gedetineerden begeleidt tijdens de eerste 'uitgangen'. Dit om de gedetineerden te controleren maar ook om ze te ondersteunen en te assisteren indien nodig.⁵⁴

⁴⁹ CDS, *Terrorist Benjamin Herman geveld met 25 kogels*, Het Nieuwsblad, 1 juni 2018, https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20180531_03539461 (consultatie 16 april 2019) en T. VAN GRIEKEN, 'Penitentiair verlof is een kolossaal ventiel om de overbevolking van gevangenis tegen te gaan', Knack, 1 juni 2018, https://www.knack.be/nieuws/belgie/penitentiair-verlof-is-een-kolossaal-ventiel-om-de-overbevolking-van-gevangenis-tegen-te-gaan/article-opinion-1155297.html?cookie_check=1552288250 (consultatie 11 maart 2019).

⁵⁰ J. DE SMET, *Gedetineerde ontvlucht penitentiair verlof en pleegt reeks inbraken*, 1 maart 2019, <https://www.ringtv.be/nieuws/gedetineerde-ontvlucht-penitentiair-verlof-en-pleegt-reeks-inbraken> (consultatie 2 april 2019).

⁵¹ JTP, *Waarom wist rechter niet dat Steve Bakelmans wel 'vluchtgevaarlijk' was? "Niet alle info was integraal beschikbaar"*, Het Nieuwsblad, 11 mei 2019, https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20190511_04392477 (consultatie 13 mei 2019).

⁵² Detentieschade is de schade die zowel de veroordeelde als derden ondervinden als gevolg van de detentie. De schade kan betrekking hebben op diverse levensomstandigheden (zoals de psychische en lichamelijke gezondheid, de sociaaleconomische positie van gedetineerden, het welzijn van partners, kinderen, gedetineerden).

⁵³ A. VANHOUCHE, *Zin en onzin van het penitentiair verlof*, VRT NWS, 3 juni 2018, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/06/03/opinie-pe-nitentiair-verlof-an-sofie-vanhouche/> (consultatie 11 maart 2019).

⁵⁴ A. VANHOUCHE, *Zin en onzin van het penitentiair verlof*, VRT NWS, 3 juni 2018, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/06/03/opinie-pe-nitentiair-verlof-an-sofie-vanhouche/> (consultatie 11 maart 2019).

Directeur van de gevangenis van Andenne en voorzitter van de Franstalige vereniging voor gevangenisdirecteurs, Marc Dizier, is van mening dat het PV al meerdere jaren haar nut bewijst en dat een goed functionerend systeem niet direct in vraag gesteld moet worden na een drama zoals dat van Luik. Volgens hem gaat het om een menselijk systeem dat niet perfect kan zijn.⁵⁵

Tom Van Grieken, voorzitter van het Vlaams Belang, uit in een opiniestuk van Knack⁵⁶ zijn ongenoegen met betrekking tot het PV. Het PV staat volgens hem niet meer in teken van de re-integratie van de misdadiger. Volgens hem dient het PV als een kolossaal ventiel om de overbevolking in gevangnissen tegen te gaan. Het is geen toeval dat de cijfers van toegekende penitentiaire verlopen omhoog gaan. De mentaliteit, die naar aanleiding van de overbevolking heerst, beheerst het gehele gerechtelijke apparaat. Zo seponert ook het parket vele zaken en straffen rechters minder. Dit met het oog op de overbevolking van de gevangnissen. Meneer Van Grieken ziet de stafuitvoeringsmodaliteiten als middelen om de druk op de gevangnissen te verlichten. Bovendien leven veel gedetineerden, volgens hem, hun voorwaarden niet na en wordt er tijdens verlopen aan drugshandel gedaan.

Open VLD lid, Carina Van Cauter, was tevreden toen de maatregel verlengd penitentiair verlop in juni 2018 werd ingetrokken. Zij verklaarde in De Standaard dat in 10 procent van de gevallen gedetineerden hun voorwaarden niet naleven. Daarnaast worden er soms misdrijven gepleegd tijdens het PV. Het verlengd penitentiair verlop hield volgens haar te veel risico's in. Volgens mevrouw Van Cauter kan PV enkel toegekend worden onder strenge voorwaarden en wanneer er geen veiligheids- of vluchtrisico is.⁵⁷

Ook premier Michel vindt, na de aanslag in Luik, dat het PV herzien moet worden. Hij wil samen met het parlement nagaan welke objectieve screening men kan doen en hoe er een sterker en efficiënter beleid gevoerd kan worden.⁵⁸

Guido Verschuren, ex-directeur van de Centrale gevangenis van Leuven, beschreef in: "*Burgemeester achter tralies. 34 jaar directeur van Leuven Centraal*"⁵⁹, enkele bedenkingen bij het PV. Hij haalde aan dat in het schrijven van adviezen (zie infra, 1.2 Advies) erg veel tijd kruipt en dat het soms aanvoelt alsof de gevangenisdirectie een adviesmachine geworden is. Daarenboven vormt de toetsing op tegenindicaties, volgens hem, jammer genoeg nooit een garantie op nulrisico. Tot slot worden, volgens meneer Verschuren, afwijzende beslissingen over de toekenning van PV's door de DDB vaak erg negatief verwoord. Hij stoot zich hieraan: "*Ook al kan er op dat moment misschien geen positieve beslissing genomen worden, dan nog kan je een gedetineerde wel stimuleren om verder te werken, door te benadrukken wat er wel goed gaat. Dat werkt motiverend*". Voor de directeur en de psychosociale dienst is het, na zo een negatieve beslissing, nog moeilijker om met de gedetineerde in kwestie verder te werken aan zijn dossier.

⁵⁵ BELGA, *Systeem van penitentiair verlop en uitgaansvergunningen werkt goed*, Het Laatste Nieuws, 30 mei 2018, <https://www.hln.be/nieuws/binnenland/-systeem-van-penitentiair-verlop-en-uitgaansvergunningen-werkt-goed~a331c234/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F> (consultatie 16 april 2019).

⁵⁶ T. VAN GRIEKEN, *Penitentiair verlop is een kolossaal ventiel om de overbevolking van gevangnissen tegen te gaan*, Knack, 1 juni 2018, https://www.knack.be/nieuws/belgie/penitentiair-verlop-is-een-kolossaal-ventiel-om-de-overbevolking-van-gevangnissen-tegen-te-gaan/article-opinion-1155297.html?cookie_check=1552288250 (consultatie 11 maart 2019).

⁵⁷ W. WINCKELMANS, *Geen verlengd penitentiair verlop meer tot evaluatie*, ds De Standaard, 7 juni 2018, http://www.standaard.be/cnt/dmf20180607_03549754 (consultatie 2 maart 2019).

⁵⁸ J. MUYLAERT, *Premier Michel: penitentiair verlop wordt herzien*, De Morgen, 31 mei 2018, <https://www.demorgen.be/nieuws/premier-michel-penitentiair-verlop-wordt-herzien~be9129bd/> (consultatie 16 april 2019).

⁵⁹ V. SEGERS, *Burgemeester achter tralies. 34 jaar directeur van Leuven Centraal*, Leuven, Davidsfonds Uitgeverij, 2013, 194-195.

DEEL 2: Praktisch luik

1 Procedure toekenning penitentiair verlof door Directie Detentiebeheer

De procedure betreffende de toekenning van het PV wordt beschreven in artikel 8 en 9 Wet Strafvuivering. De procedure verloopt echter niet volgens de letter van de wet. Hieronder zal zowel de theorie als de praktijk achter de procedure, zoals die in de Centrale Gevangenis van Leuven wordt toegepast, besproken worden. Aangaande hoe andere gevangenissen omgaan met de procedure kan ik mij niet uitspreken daar ik daarvan geen notie heb en in het tijdsbestek van deze scriptie geen bijkomend onderzoek kan voeren.

De wet vermeldt vaak: directeur, maar hieronder zal de term: "directie", gehandhaafd worden vermits de Centrale Gevangenis van Leuven wordt bestuurd door een team van directeurs. Daarnaast zal de term: minister of zijn gemachtigde, vervangen worden door de "DDB" aangezien het deze dienst is die in de praktijk de procedure van PV opvolgt.

1.1 Aanvraag

Aangezien het PV tot het standaardregime van elke gedetineerde hoort (indien hij aan alle voorwaarden voldoet), is het de directie die, drie maanden voor deze zich binnen de tijdsvoorwaarde bevindt, de gedetineerde inlicht over de mogelijkheid tot toekenning van PV. De griffie van Leuven Centraal fixeert in de agenda van elke gedetineerde, drie maanden voor deze in aanmerking voor PV komen, de datum waarop zij de begeleidende brief met informatie betreffende PV (zie bijlage 2) en een eerste blanco invulformulier (zie bijlage 3) mogen ontvangen. Vanaf dan kan de procedure geïnitieerd worden door de gedetineerde zelf. Indien het niet de eerste keer is dat een gedetineerde PV aanvraagt schrijft de gedetineerde zijn verzoek op een rapportbriefje, gericht aan de griffie. Als hij zich dan opnieuw binnen de tijdsvoorwaarde bevindt zal hij een nieuw blanco formulier ontvangen.

De wet stipuleert vervolgens dat de gedetineerde zijn mondeling of schriftelijk verzoek tot PV aan de directie dient te richten. In praktijk wordt het verzoek meestal schriftelijk overgemaakt aan de griffie door middel van het ingevulde formulier. Deze start vervolgens de procedure op. Van het ingevulde formulier worden drie kopieën opgemaakt. Eén kopie voor de PSD, één voor het dossier detentiebeheer en één voor de gedetineerde zelf. De aanvraag betreffende de strafuiveringsmodaliteit wordt bovendien opgeladen in de online platform van de gevangenis, Sidis Suite⁶⁰, in de lijsten met de dossierbesprekingen van de directie en in het register van de strafuiveringsmodaliteiten.

1.2 Advies

De directie kan via Sidis Suite de aanvraag raadplegen. In de lijsten met de dossierbesprekingen kunnen leden van de directie ook de datums vinden wanneer de aanvragen besproken dienen te worden en in het register van strafuiveringsmodaliteiten wanneer het advies ten laatste geformuleerd moet worden. Na ontvangst van het verzoek heeft de directie maximaal twee maanden de tijd om een met redenen omkleed advies te formuleren. Het advies van de directie heeft betrekking op de beoordeling van de toekenningsvoorwaarden, op de beoordeling van de tegenaanwijzingen, op de eventuele noodzaak voor het opleggen van bijzondere voorwaarden die tegemoetkomen aan deze tegenaanwijzingen (zie supra, 3.4 Voorwaarden) en op de duur of periodiciteit (zie bijlage

⁶⁰ De databank Sidis Suite verwerkt de gegevens van personen aan wie een vrijheidsstraf, een vrijheidsbenemende maatregel (voorlopige hechtenis) of een internering werd opgelegd en die daartoe in een gevangenis, een inrichting of afdeling tot bescherming van de maatschappij (internering) of een gemeenschapscentrum voor minderjarigen verblijven.

5 en 6). Indien het gaat om buitenlandse gedetineerden heeft het advies ook betrekking op de verbijfssituatie en de verwijderingsmodaliteiten die door de Dienst Vreemdelingenzaken overwogen worden.⁶¹

Het advies van de directie wordt systematisch gestaafd aan de hand van een uitgebreid verslag van de PSD.⁶² In praktijk loopt het hier soms echter mis aangezien het voor de PSD niet altijd mogelijk is om een volledig psychosociaal verlag op te maken. Gevangenen beschikken soms niet tijdig over de vonnissen en arresten van de rechtbanken en bovendien is er tijd nodig voordat de gerechtelijke bundels (die nodig zijn voor het PSD-verslag) de gevangenis kunnen bereiken.⁶³

Aan de Dienst Justitieuizen van de Vlaamse Overheid kan de directie opdragen een beknopt voorlichtingsrapport op te stellen of een maatschappelijke enquête te houden in het door de gedetineerde voor het PV voorgestelde opvangmilieu (zie bijlage 4). Het K.B. van 29 januari 2007 tot bepaling van de inhoud van het beknopt voorlichtingsrapport en de maatschappelijke enquête zoals bepaald door het artikel 8, derde lid, 17, § 1, tweede lid, 33, § 2 en 88, § 4, Wet Strafvuivering (hierna K.B. van 29 januari 2007 tot bepaling van de inhoud van het beknopt voorlichtingsrapport en de maatschappelijke enquête) voegt hieraan toe dat tevens de minister (of zijn gemachtigde) en het openbaar ministerie als opdrachtgever kunnen functioneren. In functie van de informatie die hij noodzakelijk acht voor het geven van zijn advies, bepaalt de opdrachtgever of hij een beknopt voorlichtingsrapport laat opstellen of een maatschappelijke enquête laat houden.⁶⁴ Indien de opdrachtgever opdracht geeft tot één van bovengenoemde zaken, dient hij het Justitiehuis hiervan op de hoogte te brengen via de snelste, schriftelijke communicatiemiddelen (mail, fax, brief, ...).⁶⁵

Artikel 8 Wet Strafvuivering vermeldt dat de Koning de inhoud bepaalt van het voorlichtingsrapport en van de maatschappelijke enquête. Artikel 1, 4° van het K.B. van 29 januari 2007 tot bepaling van de inhoud van het beknopt voorlichtingsrapport en de maatschappelijke enquête definieert het beknopt voorlichtingsrapport: "*Het beknopt voorlichtingsrapport is een rapport waarin de justitieassistent of ambtenaar van het Nationaal Centrum voor Elektronisch Toezicht antwoordt op en verslag uitbrengt over een specifieke vraag van de opdrachtgever in verband met een onderzochte strafvuiveringsmodaliteit. Dit rapport omvat alleen de pertinente elementen die van aard zijn de opdrachtgever in te lichten omtrent zijn specifieke vraag.*" De maatschappelijke enquête wordt in datzelfde artikel in 5° gedefinieerd als: "*... een enquête waarmee de justitieassistent of een ambtenaar van het Nationaal Centrum voor Elektronisch Toezicht de maatschappelijke context in kaart brengt waarbinnen de veroordeelde moet functioneren ingeval een onderzochte strafvuiveringsmodaliteit wordt toegekend. Deze enquête omvat alleen de pertinente elementen die van aard zijn de opdrachtgever in te lichten in functie van de onderzochte strafvuiveringsmodaliteiten.*"

Geval per geval dient de opdrachtgever na te gaan of het noodzakelijk is om een maatschappelijke enquête uit te voeren. Een maatschappelijke enquête vraagt een uitgebreide werklust en het kan zijn dat een beknopt voorlichtingsrapport volstaat. Wel moet de vraagstelling in het kader van een beknopt voorlichtingsrapport beperkt

⁶¹ Y. VAN DEN BERGE, "De uitvoering van vrijheidsstraffe", CABG 2009, afl. 5, 12.

⁶² Art. 8, vierde lid Wet Strafvuivering en V. SCHEIRS, *De strafvuiveringsrechtbank aan het werk*, Antwerpen, Maklu, 2014, 53.

⁶³ G. VAN AERSCHOT en R. GYSEN, "Het adviesverlenend proces inzake uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: beschouwingen vanuit het standpunt van de gevangenisdirecteur" in B. MINE, en R. ROBERT (eds.), *Uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: de deur op een kier*, Antwerpen, Maklu, 2014, (99) 100.

⁶⁴ Art. 2 K.B. 29 januari 2007 tot bepaling van de inhoud van het beknopt voorlichtingsrapport en de maatschappelijke enquête zoals bepaald door de artikel 8, derde lid, 17, § 1, tweede lid, 33, § 2 en 88, § 4 Wet Strafvuivering.

⁶⁵ Art. 3 K.B. 29 januari 2007 tot bepaling van de inhoud van het beknopt voorlichtingsrapport en de maatschappelijke enquête zoals bepaald door de artikel 8, derde lid, 17, § 1, tweede lid, 33, § 2 en 88, § 4 Wet Strafvuivering.

blijven. Zo niet wordt er indirect al een maatschappelijke enquête verwoord. De keuze zal gemaakt worden, afhankelijk van welke informatie cruciaal geacht wordt om een advies te geven.⁶⁶

De justitieassistent verzamelt, na ontvangst van de opdracht, informatie om de opdrachtgever te helpen bij het nemen van een beslissing. Hij onderzoekt, afhankelijk van de doelstellingen van de voorgenomen modaliteiten, de vergaarde elementen van de gedetineerde en/of het opvangmilieu. Dit in functie van de onderzochte strafuitvoeringsmodaliteit. In casu betreft het een beschrijving van de elementen ter verklaring van het verzoek van de gedetineerde om van een bepaalde modaliteit te genieten. Daarnaast houdt het een evaluatie in van de feitelijke omstandigheden en het kader waarbinnen de modaliteit zou plaatsvinden. De elementen worden door de justitieassistent opgenomen in het beknopt voorlichtingsrapport of in de maatschappelijke enquête.⁶⁷

Bij het schrijven van adviezen wordt er, zoals hierboven reeds vermeld werd, op tegenindicaties gecontroleerd. Zo wordt er nagegaan of er een risico bestaat dat de gedetineerde zich zal onttrekken aan zijn straf of nieuwe feiten zal plegen of de slachtoffers zal verontrusten. Hieronder zullen de elementen besproken worden waarop de directie zich baseert om een gefundeerde inschatting te maken van de tegenindicaties. De elementen die bijdragen tot een gefundeerde inschatting betreffende het risico dat de gedetineerde zich aan de strafuitvoering zou onttrekken zijn: zelfaanbod, voorgaanden, kennis inzake mogelijke ontvluchttingsplannen, aanvaarden van de straf of niet, persoonlijkheid, crisissituatie, hangende zaak, verblijfssituatie en vooruitzichten. Bij het inschatten van het risico dat de gedetineerde tijdens de uitgaansmodaliteiten ernstige strafbare feiten zou plegen spelen volgende elementen een rol: voorgaanden, aard en ernst van de gepleegde feiten, persoonlijkheid, risicotaxatie van de PSD, kwaliteit van het voorgelegde reclasseringsplan, detentiegedrag en mediagevoeligheid en politieke gevoeligheid van het dossier. Het risico dat de gedetineerde de slachtoffers zou verontrusten wordt ingeschat op basis van volgende elementen: kennis over gedragingen naar slachtoffers toe, kennis over voorgaanden op dit gebied, slachtofferinformatie en aard van de feiten.⁶⁸

Artikel 10 Wet Strafvuivering vermeldt dat het advies van de directie een voorstel van bijzondere voorwaarden kan bevatten indien dit nodig wordt geacht (zie supra, 3.4 Voorwaarden).

Artikel 9 Wet Strafvuivering stelt dat indien de directie het advies niet binnen de twee maanden kan meedelen, de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg (op schriftelijk verzoek van de gedetineerde), de minister op straffe van een dwangsom kan veroordelen tot het uitbrengen van zijn advies, via de directie, binnen de termijn voorzien door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg. Aan de gedetineerde dient dit advies ook ter kennis gebracht te worden. Het is dan de voorzitter (en niet de minister) die uitspraak doet na de gedetineerde en de minister (of zijn gemachtigde) te hebben gehoord. Deze uitspraak rust op advies van het openbaar ministerie en dient gegeven te worden binnen de vijf dagen na ontvangst van het verzoek. Er staat geen enkel rechtsmiddel open tegen deze beslissing.

1.3 Beslissing

Indien de directie het advies wel binnen de in artikel 8, vierde lid Wet Strafvuivering bepaalde tijd meedeelt wordt zowel het verzoek als het advies overgemaakt aan de DDB. Artikel 10, §1 Wet Strafvuivering stipuleert dat deze het PV toekent. Indien het gaat over moeilijke of delicate dossiers is er overleg tussen de minister en zijn medewerkers mogelijk. De DDB dient de beslissing te motiveren in functie van het onderzoek van de

⁶⁶ A. DE SCHAMPHELEIRE in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafvuivering Duiding 2014*, Larcier, 2014, 201.

⁶⁷ Art. 4 en 5 K.B. 29 januari 2007 tot bepaling van de inhoud van het beknopt voorlichtingsrapport en de maatschappelijke enquête zoals bepaald door de artikel 8, derde lid, 17, § 1, tweede lid, 33, § 2 en 88, § 4 Wet Strafvuivering.

⁶⁸ G. VAN AERSCHOT en R. GYSEN, "Het adviesverlenend proces inzake uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: beschouwingen vanuit het standpunt van de gevangenisdirecteur" in B. MINE, en R. ROBERT (eds.), *Uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: de deur op een kier*, Antwerpen, Maklu, 2014, (99) 102-108.

toekenningsvoorwaarden, de tegenaanwijzingen en de eventuele bijzondere voorwaarden.⁶⁹ De DDB heeft 14 werkdagen de tijd, eventueel uit te breiden tot 21 werkdagen, om te beslissen. Deze termijn kan enkel verlengd worden wanneer de DDB oordeelt dat het dossier niet in staat is om behandeld te worden en er bijkomende informatie noodzakelijk is. De directie en de gedetineerde moeten onmiddellijk ingelicht worden van een eventuele verlenging van de termijn. Wanneer er een met redenen omklede beslissing is genomen door de DDB dient deze binnen 24 uur te worden meegedeeld aan de gedetineerde, het openbaar ministerie en de directie.⁷⁰

Als het gaat om een beslissing tot toekenning van een PV (zie bijlage 7) wordt deze binnen 24 uur meegedeeld aan de procureur des Konings van het arrondissement waar het PV zal plaatsvinden. De griffie van de gevangenis kan op Sidis Suite de beslissing raadplegen. Deze brengt de PSD, de directie en de gedetineerde hiervan op de hoogte. Daarnaast stelt de griffie ook al een blanco verlofpas (zie bijlage 9) met de voorwaarden zoals beschreven in de beslissing en een attest ten behoeve van het ziekenfonds (zie bijlage 10) op. Beide attesten worden ondertekend door de directie. Het attest ten behoeve van het ziekenfonds zorgt ervoor dat een gedetineerde in PV van een terugbetaling van geneeskundige zorgen kan genieten. In principe bepaalt de reglementering van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (hierna RIZIV) dat de verplichte ziekteverzekering de geneeskundige zorgen niet ten laste neemt *“zolang de rechthebbende in een gevangenis is opgesloten, of in een gesticht voor sociale bescherming is geïnterneerd”*. In overleg met het RIZIV werd er echter een aanpassing doorgevoerd inzake de tenlasteneming van de verstrekte geneeskundige zorgen tijdens strafuitvoeringsmodaliteiten zoals het PV. Een algemene voorwaarde die hierbij geldt is dat de gedetineerde dient ingeschreven te zijn bij een mutualiteit voordat het PV ingaat. Het is de PSD die hierover dient te waken. Wanneer een gedetineerde tijdens PV iets voorheeft kan hij het attest voorleggen aan zijn mutualiteit.⁷¹

Bij een weigering van het PV kan de gedetineerde ten vroegste binnen de drie maanden na datum van de beslissing een nieuwe aanvraag indienen. De directie kan deze termijn echter verkorten, mits een gemotiveerd positief advies, zo vermeldt artikel 10, §3 Wet Strafvueroering.⁷²

De DDB wordt geacht het PV toe te kennen, met de daaraan gekoppelde voorwaarden die de directie heeft voorgesteld, indien er geen beslissing werd genomen binnen de bepaalde termijn en het voorgaande advies van de directie inzake de toekenning gunstig was.⁷³ De directie, in praktijk de griffie, stelt de gedetineerde binnen de 24 uur in kennis hiervan. Deze dient dan te tekenen voor ontvangst en akkoord van de voorwaarden. De beslissing van de minister dient afgewacht te worden indien de minister geen beslissing nam binnen de termijn van 14 dagen en het advies van de directie negatief was.⁷⁴

In het geval dat uit het advies van de Dienst Vreemdelingenzaken blijkt dat de gedetineerde niet toegelaten of gemachtigd is tot een verblijf in het Rijk kan er geen PV worden toegekend.⁷⁵

1.4 Uitvoering

Nadat de procedure is afgewerkt en er sprake is van een positieve beslissing wordt het PV ingepland. Artikel 11, §2 Wet Strafvueroering bepaalt dat de directie, na overleg met de gedetineerde, beslist over de verdeling van het toegestane verlof voor elk trimster. In praktijk is het de PSD die samen met de gedetineerde de datums en uren

⁶⁹ V. SCHEIRS, *De strafuitvoeringsrechtbank aan het werk*, Antwerpen, Maklu, 2014, 53.

⁷⁰ V. SEGERS, *Burgemeester achter tralies. 34 jaar directeur van Leuven Centraal*, Leuven, Davidsfonds Uitgeverij, 2013, 194.

⁷¹ Omzendbrief nr. 103 van 3 maart 2011 betreffende de tenlasteneming van de geneeskundige zorgen verstrekt tijdens de tenuitvoerlegging van strafuitvoeringsmodaliteiten.

⁷² B. REYNAERTS in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafvueroering Duiding 2014*, Larcier, 2014, (98) 99.

⁷³ Art. 10, §4 Wet Strafvueroering.

⁷⁴ B. REYNAERTS in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafvueroering Duiding 2014*, Larcier, 2014, (98) 100.

⁷⁵ Art. 20 Wet Strafvueroering.

vastlegt. Deze worden doorgegeven aan de griffie. Het is dan aan de griffie om die datums in te geven in het online platform Sidis Suite. Daarnaast wordt de verlofpas en het attest ten behoeve van het ziekenfonds met de correcte datum en uur ingevuld. De verlofpas dient als bewijs voor de gedetineerde dat hij de gevangenis mag verlaten, het attest ten behoeve van het ziekenfonds is van belang wanneer een gedetineerde tijdens zijn verlof iets zou voorhebben. De directie dient beide formulieren te ondertekenen.

De verlofpas en het attest ten behoeve van het ziekenfonds wordt bijgehouden op de griffie. Wanneer de gedetineerde op PV mag vertrekken komt hij beiden op halen. Gedetineerden hebben daarnaast ook het recht om een aantal persoonlijke voorwerpen zoals hun identiteitskaart, geld, een gsm, een lader, een horloge, ... mee te nemen tijdens het PV.

Eens een verlofaanvraag positief beoordeeld wordt, impliceert dit in principe een goedkeuring voor de volgende periode. Dit betekent dat de beslissingsprocedure niet telkens opnieuw opgestart dient te worden. Indien er zich echter na de toekenning van het PV incidenten voordoen, kan het zijn dat de beslissingsprocedure wel terug opgestart wordt. Dit is evenwel afhankelijk van wat de gevolgen zijn met betrekking tot het incident. Het is namelijk zo dat er verschillende mogelijkheden zijn wanneer een gedetineerde zijn voorwaarden schendt of wanneer er zich een incident voordoet na de toekenning van het PV. Zo kan er beslist worden om de voorwaarden van het PV aan te passen, om het PV te schorsen of om het PV te herroepen. Mocht één van voornoemde beslissingen genomen worden dienen het parket van de plaats waar de strafuitvoeringsmodaliteit uitgevoerd werd, het openbaar ministerie en de SURB geïnformeerd te worden.

Indien een gedetineerde na zijn PV niet tijdig terugkeert naar de gevangenis worden volgende instanties hiervan op de hoogte gebracht:

- De parketten die bij de maatregel betrokken waren;
- Het parket van de plaats van de gevangenis;
- De Procureur des Konings bij de Commissie tot Bescherming van de Maatschappij;
- Het openbaar ministerie bij de SURB;
- Het Justitiehuis;
- De lokale politie.⁷⁶

Deze laatste zal de gedetineerde seinen.

De procureur des Koning, van de rechtbank van het rechtsgebied waarbinnen de gedetineerde zich in bevindt, kan de voorlopige aanhouding bevelen van de gedetineerde in PV wanneer deze de fysieke of psychische integriteit van derden ernstig in gevaar brengt. De beslissing dient onmiddellijk aan de DDB meegedeeld te worden. Deze neemt dan, binnen zeven dagen volgend op de aanhouding van de gedetineerde, een met redenen omklede beslissing over het PV. Binnen 24 uur wordt de beslissing meegedeeld aan de gedetineerde, het openbaar ministerie en de directie. Na het bevel tot aanhouding kan de minister beslissen om de bijzondere voorwaarden aan te passen, te verscherpen of aan te vullen. Hij kan ook het PV schorsen. Opnieuw dient de beslissing binnen de 24 uur aan de gedetineerde, het openbaar ministerie en de directie meegedeeld te worden. In voorkomend geval dient de gedetineerde ook te tekenen voor akkoord wanneer de voorwaarden aangepast zouden zijn. Mits de minister geen

⁷⁶ Collectieve brief nr. 128 van 19 mei 2014 betreffende de informatie-uitwisseling met betrekking tot de opvolging van personen in vrijheid onder voorwaarden en de opsporing van ontsnapte personen en D. LEESTMANS, *In de gevangenis, maar toch tijdelijk vrij: 5 vragen en antwoorden over uitgaansvergunningen en penitentiair verlof*, VRT NWS, 29 mei 2018, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/05/29/uitgaansvergunning-en-penitentiair-verlof-0/> (consultatie 11 maart 2019).

beslissing neemt binnen de wettelijke termijn wordt het penitentiair verlof, voor zover zij met periodiciteit werd toegekend, verdergezet.⁷⁷

2 Procedure toekenning penitentiair verlof door strafuitvoeringsrechtbank

Artikel 43 Wet Strafvuivering beschrijft de mogelijkheid voor een gedetineerde om PV aan te vragen bij zijn verzoek tot BD of ET. Het is dan de strafuitvoeringsrechtbank die, op het ogenblik van de toekenning van de BD of het ET, hierover beslist. Het is echter ook mogelijk om PV te verzoeken na de toekenning van BD of ET.

In het kader van een elektronisch toezicht dient er te worden gepreciseerd dat het PV bestaat tijdens een periode waarin het elektronisch toezicht niet van toepassing is. De gedetineerde wordt dus met andere woorden uit zijn virtuele gevangenis vrijgelaten voor de periode van het PV.⁷⁸

2.1 Aanvraag

De gedetineerde dient zijn schriftelijk verzoek in op de griffie van de gevangenis waar hij verblijft. De griffie zendt dit verzoek binnen een werkdag over aan de griffie van de SURB en bezorgt de directie een afschrift hiervan.

2.2 Advies

Binnen zes weken na ontvangst van het schriftelijk verzoek brengt de directie een advies uit omtrent het voorgestelde verlofadres. Opnieuw kan de directie aan de Dienst Justitiehuisen opdragen een beknopt voorlichtingsrapport op te stellen of een maatschappelijk onderzoek te houden in het door de gedetineerde voorgestelde opvangmilieu. Vervolgens wordt het advies overgemaakt aan de griffie van de SURB. Een afschrift ervan wordt aan het openbaar ministerie en de gedetineerde bezorgd. Binnen een werkdag stelt het openbaar ministerie een met redenen omkleed advies op en zendt dit tevens naar de strafuitvoeringsrechter. Ook dit afschrift wordt naar de directie en de gedetineerde gezonden.

2.3 Beslissing

De SURB neemt, na ontvangst van het advies van de directie, binnen de zeven dagen een beslissing. Het is de strafuitvoeringsrechter die de duur van het PV bepaalt. Het PV mag niet minder dan driemaal zesendertig uur per trimester zijn en wordt van rechtswegen hernieuwd voor elk daaropvolgend trimester.⁷⁹

2.4 Uitvoering

Tijdens het PV dient de gedetineerde zich aan de algemene voorwaarden⁸⁰ en de geïndividualiseerde bijzondere voorwaarden⁸¹ te houden.

2.5 Uitzondering

Artikel 59 Wet Strafvuivering bepaalt tevens een subsidiaire procedure. Het is namelijk mogelijk, bij wijze van uitzondering, dat de strafuitvoeringsrechter of de SURB waarbij een procedure tot toekenning van een strafuitvoeringsmodaliteit aanhangig is, een andere strafuitvoeringsmodaliteit dan dewelke die gevraagd is (zoals

⁷⁷ Art. 14 Wet Strafvuivering en B. REYNAERTS in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafvuivering Duiding 2014*, Larcier, 2014, 102-103.

⁷⁸ B. REYNAERTS in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafvuivering Duiding 2014*, Larcier, 2014, 131.

⁷⁹ Art. 43 Wet Strafvuivering.

⁸⁰ Art. 39 Wet Strafvuivering.

⁸¹ Art. 40 Wet Strafvuivering.

het PV) kan toekennen wanneer dit absoluut noodzakelijk is om op korte termijn een verzochte strafuitvoeringsmodaliteit toe te kennen. De strafuitvoeringsrechter of de SURB spreekt zich dan binnen de twee maanden na de toekenning van de bijzondere uitvoeringsmodaliteit uit over de gevraagde strafuitvoeringsmodaliteit. Deze termijn kan eenmalig verlengd worden.

3 Procedure toekenning penitentiair verlof aan TBS'er

Artikel 34*bis* van het Strafwetboek definieert de terbeschikkingstelling als: "*De terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank is een bijkomende straf die in de door de wet bepaalde gevallen moet of kan worden uitgesproken met het oog op de bescherming van de maatschappij tegen personen die bepaalde ernstige strafbare feiten plegen die de integriteit van personen aantast. Deze bijkomende straf gaat in na het verstrijken van de hoofdgevangenisstraf of van de opsluiting.*" Artikel 95/11 Wet Strafvueroering stipuleert dat de SURB de terbeschikkinggestelde, tijdens zijn periode van vrijheidsbeneming en op zijn verzoek, een PV kan toekennen. Het PV zal enkel worden toegekend indien er in hoofde van de gedetineerde geen tegenaanwijzingen (zelfde als bij aanvraag PV aan DDB) bestaan.

3.1 Aanvraag

Zoals in voorgaande beschreven procedures dient het schriftelijk verzoek op de griffie ingediend te worden. Het verzoek wordt vervolgens binnen de vierentwintig uur aan de SURB overgemaakt en een afschrift ervan wordt aan de directie bezorgd.⁸²

3.2 Advies

De directie heeft dan twee maanden de tijd, na ontvangst van het verzoek, om een met redenen omkleed advies op te stellen. Aan de Dienst Justitiehuzen van de Vlaamse Overheid kan de directie opdragen een beknopt voorlichtingsrapport op te stellen of een maatschappelijke enquête te houden in het door de gedetineerde voor het PV voorgestelde opvangmilieu. Het advies en eventueel een voorstel met bijzondere voorwaarden, die de directie nodig acht, worden vervolgens overgemaakt aan de SURB. De gedetineerde en het openbaar ministerie ontvangen van het advies een afschrift. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg kan, indien het advies niet tijdig werd meegedeeld, op schriftelijk verzoek van de ter beschikking gestelde gedetineerde, de minister op straffe van een dwangsom veroordelen tot het uitbrengen van zijn advies, via de directie, binnen de termijn voorzien door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg. Aan de gedetineerde moet er een afschrift van dit advies ter kennis worden gebracht.⁸³

3.3 Beslissing

Binnen vijf dagen na ontvangst van het verzoek doet de voorzitter uitspraak, op advies van het openbaar ministerie en na de ter beschikking gestelde gedetineerde en de DDB gehoord te hebben.⁸⁴

Artikel 95/16 Wet Strafvueroering bepaalt dat de beslissing tot toekenning van het PV herroepen kan worden indien de voorwaarden van de beslissing tot toekenning niet werden nageleefd. Deze voorwaarden moeten door de ter beschikking gestelde nageleefd worden wanneer hij daadwerkelijk geniet van het PV, maar ook indien hij opgesloten is in de gevangenis.

De strafuitvoeringsrechtbank kan overeenkomstig artikel 95/16 Wet Strafvueroering de beslissing tot toekenning van het penitentiair verlof herroepen indien de voorwaarden van de beslissing tot toekenning niet worden

⁸² Art. 95/12, § 1 en 2 Wet Strafvueroering.

⁸³ Art. 95/12, § 2 en 3 Wet Strafvueroering.

⁸⁴ Art. 95/12 Wet Strafvueroering en Cass. 13 maart 2013, AR P.13.0320.F.

nageleefd. De ter beschikking gestelde veroordeelde moet die voorwaarden niet alleen naleven wanneer hij daadwerkelijk geniet van het penitentiair verlof, maar ook indien hij opgesloten is in de gevangenis.⁸⁵

4 Rol van slachtoffer

De personen die bij toekenning van een strafuitvoeringsmodaliteit kunnen vragen om te worden geïnformeerd en/of te worden gehoord in de door de wet bepaalde gevallen werden hierboven in 2.5.5 Slachtoffer reeds beschreven. Eens het slachtoffer erkend is zijn er twee zaken die een slachtoffer kan ondernemen:

- Slachtofferverklaring opstellen;
- Slachtofferfiche opstellen.

Hieronder zullen beiden besproken worden, evenals het verschil tussen een justitieassistent eerstelijns en een justitieassistent slachtofferonthaal. Vervolgens zullen de procedures besproken worden die van toepassing zijn wanneer een slachtoffer betrokken is bij een procedure tot toekenning van het PV door de Directie Detentiebeheer. Hierbij wordt zowel de rol van het slachtoffer besproken bij de toekenning van het eerste PV als bij een aanpassing, schorsing, herroeping of verderzetting van het PV.

4.1 Slachtofferverklaring

Artikel 1, 4° van het K.B. van 29 januari 2007 tot uitvoering van artikel 2, 6° van de Wet Strafvueroering definieert de slachtofferverklaring als: *“Een document waarin het slachtoffer of zijn vertegenwoordiger te kennen geeft dat het in het kader van de strafuitvoering wenst te worden geïnformeerd en/of gehoord.”* Enkel de minimale identificatie- en contactgegevens van het slachtoffer (of zijn vertegenwoordiger) en de naam van de strafuitvoeringsmodaliteit over dewelke het slachtoffer wenst geïnformeerd en/of gehoord te worden, worden in de slachtofferverklaring opgenomen. De slachtofferverklaring wordt getekend door het slachtoffer zelf en aan het strafuitvoeringsdossier gevoegd. Zo kunnen alle actoren rekening houden met de verklaring. Wel wordt de pagina “Contactgegevens slachtoffers” in een aparte map bewaard die geen deel uitmaakt van het strafuitvoeringsdossier. Niemand anders dan een aangestelde bemiddelaar mag over deze contactgegevens beschikken. De griffie van de SURB zorgt ervoor dat de map met de contactgegevens van het slachtoffer zich niet in het dossier van de gedetineerde bevindt, wanneer deze een afschrift van het dossier vraagt of wanneer het dossier voor inzage ter beschikking wordt gesteld aan de gedetineerde en zijn raadsman.⁸⁶

Slachtoffers die een ontvankelijke en gegronde burgerlijke vordering voor de strafrechter instelden en slachtoffers, of hun wettelijke vertegenwoordigers, ten aanzien van wie in een vonnis of arrest bepaald werd dat er strafbare feiten gepleegd werden, worden door de griffie van het vonnisgerecht via een informatief schrijven op de hoogte gesteld van de in kracht van gewijsde tredende gerechtelijke beslissing die de burgerlijke vordering ontvankelijk verklaart. In dit schrijven worden de rechten en de administratieve formaliteiten, die vervuld moeten worden indien het slachtoffer geïnformeerd en/of gehoord te worden, uitgelegd. Het schrijven bevat tevens een model van de slachtofferverklaring. De slachtoffers zoals bedoeld in artikel 2, 6°, c), d) en e) Wet Strafvueroering, kunnen aan de strafuitvoeringsrechter via een schriftelijk verzoek vragen om geïnformeerd en/of gehoord te worden, indien zij een legitiem en direct belang kunnen aantonen.⁸⁷ Dit verzoek kan zowel bij een justitieassistent eerstelijns, het openbaar ministerie of een griffie van een SURB neergelegd worden. Zij zenden de slachtofferverklaring op naar de bevoegde SURB die over de strafuitvoeringsmodaliteiten oordeelt. Als deze nog niet bekend is wordt het verzoek overgemaakt aan de SURB van het rechtsgebied waar de gedetineerde op dat moment verblijft. Vervolgens stuurt de griffie een afschrift van het verzoek naar het openbaar ministerie. Deze stelt binnen zeven dagen na ontvangst van het afschrift een advies op. Wanneer de strafuitvoeringsrechter het nodig acht om over het direct en legitiem belang van het

⁸⁵ Cass. 12 april 2016, AR P.16.0411.N

⁸⁶ Art. 7, derde lid K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6° Wet Strafvueroering.

⁸⁷ Art. 3 Wet Strafvueroering.

slachtoffer te kunnen oordelen kan deze de verzoeker vragen om op een zitting hieromtrent meer informatie te verstrekken. Ten laatste binnen één maand na ontvangst van het verzoek moet deze zitting plaatsvinden. Na de zitting heeft de strafuitvoeringsrechter 15 dagen om te oordelen over het direct en legitiem belang van de verzoeker. Indien er geen zitting werd gehouden heeft de strafuitvoeringsrechter 15 dagen de tijd na ontvangst van het verzoek. De beslissing betreffende het direct en legitiem belang van de verzoeker wordt, door de griffie van de SURB aan de verzoeker (door middel van een ter post aangetekende brief), de minister en het openbaar ministerie meegedeeld. Er staat geen rechtsmiddel open tegen de beslissing.⁸⁸ Het model van de slachtofferverklaring en een informatief schrijven met daarin de rechten en de administratieve formaliteiten die vervuld moeten worden indien het slachtoffer geïnformeerd en/of gehoord wilt worden, worden tevens overgemaakt.⁸⁹

De ingevulde slachtofferverklaring wordt door het slachtoffer aan de justitieassistent eerstelijns, het openbaar ministerie of de griffie van de SURB overgezonden. Deze zorgen ervoor dat de slachtofferverklaring overgemaakt wordt aan de griffie van de bevoegde SURB. Indien er geen bevoegde SURB is wordt de verklaring overgemaakt aan de SURB van het rechtsgebied waar de veroordeelde op dat moment verblijft.⁹⁰ Voor de Wet van 14 december 2012 tot verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie kon de slachtofferverklaring echter niet neergelegd worden bij het openbaar ministerie. Men oordeelde immers dat een slachtoffer niet altijd bekend is met de SURB. Bovendien kunnen er ook problemen optreden met betrekking tot de territoriale bevoegdheid van de SURB. Tijdens hun detentie worden gedetineerden namelijk vaak overgeplaatst en is het voor slachtoffers zeer moeilijk om bij te houden tot welke SURB zij zich dienen te wenden. Dit had als gevolg dat slachtoffers niet opgeroepen of gehoord werden. Nu heeft het slachtoffer de keuze tussen de drie bovengenoemde actoren. Het is aan deze instanties om te garanderen dat de slachtofferverklaring bij de juiste SURB terecht komt opdat het slachtoffer stipt op de hoogte gehouden kan worden over het verdere verloop van de strafuitvoeringsprocedure.⁹¹

Tot slot luidt artikel 7 *bis* van het K.B. van 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6° Wet Strafvuivering: "*Het slachtoffer dat in persoon wenst te verschijnen op de zitting om te worden gehoord over de slachtofferverklaring voorwaarden en de taal van de rechtspleging niet begrijpt, deelt dit bij ontvangst van de gerechtsbrief waarmee het in kennis wordt gesteld van de dag, het uur en de plaats van de zitting, onverwijld mee aan het openbaar ministerie via het snelst mogelijke schriftelijke communicatiemiddel. Het openbaar ministerie neemt de gepaste maatregelen opdat het slachtoffer op de zitting kan worden bijgestaan door een beëindigd tolk.*" De kosten voor de tolk neemt de Staat op zich.⁹²

4.2 Slachtofferfiche

Er kan tevens een slachtofferfiche opgesteld worden. Artikel 1, 5° van het K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van artikel 2, 6° Wet Strafvuivering definieert de slachtofferfiche als: "*Een document dat de voor de strafuitvoering relevante gegevens bevat inzake het slachtoffer evenals een omschrijving van de voorwaarden die in het belang van het slachtoffer zouden kunnen worden opgelegd.*" Het is de griffie van de SURB die, indien het slachtoffer aangeeft dat het voorwaarden wenst te formuleren, een kopie van de slachtofferverklaring en een inlichtingsdossier (waarvan de inhoud door de minister bepaald wordt) overmaakt aan de justitieassistent slachtofferonthaal.⁹³ Het

⁸⁸ Art. 3 Wet Strafvuivering en art. 7 K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6° Wet Strafvuivering.

⁸⁹ Art. 5 en 6 K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6° Wet Strafvuivering.

⁹⁰ Art. 7 K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6° Wet Strafvuivering.

⁹¹ Voorstel van wet tot verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, *Parl. St. Kamer 2011-2012, 2275/001* en Verslag Kamer van de wet tot verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, *Parl. St. Kamer 2011-2012, 22775/004*.

⁹² Art. 2 wet 15 december 2013 houdende diverse bepalingen met het oog op de verbetering van de positie van het slachtoffer in het raam van strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS 19 december 2013*.

⁹³ Art. 7, vierde lid K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6° Wet Strafvuivering.

inlichtingsdossier bevat een afschrift van de vonnissen en arresten, een uittreksel uit het strafregister en in voorkomend geval een afschrift van de opsluitingsfiche (ook wel een detentiefiche genaamd), de uiteenzetting van de feiten waarvoor de gedetineerde werd veroordeeld, de reeds genomen beslissingen door de strafuitvoeringsrechter, de strafuitvoeringsrechtbank of het Hof van Cassatie en de vermelding van de bevoegde strafuitvoeringsrechter of strafuitvoeringsrechtbank.⁹⁴ De justitieassistent slachtofferonthaal stelt vervolgens de slachtofferfiche op, zodanig dat het formuleren van de voorwaarden op een omzichtige, precieze en contentieuze manier zou gebeuren. Zo kan de SURB zich een welomschreven beeld vormen van hetgeen gevraagd wordt. De justitieassistent slachtofferonthaal legt de slachtofferfiche aan het slachtoffer ter ondertekening voor, voegt deze toe aan het strafuitvoeringsdossier (opdat alle actoren ten gepaste tijde met deze gegevens rekening kunnen houden) en maakt het over aan de griffie van de SURB.⁹⁵ Het kan ook zijn dat het slachtoffer bij het opstellen van de slachtofferverklaring reeds aangeeft dat het door tussenkomst van een justitieassistent slachtofferonthaal voorwaarden wenst te formuleren die in zijn belang zouden kunnen worden opgelegd. De justitieassistent slachtofferonthaal zal het slachtoffer dan contacteren met een aanbod tot het opstellen van de slachtofferfiche.⁹⁶

Er kunnen zich, tijdens de strafuitvoering, wijzigingen voordoen in de persoonlijke situatie van het slachtoffer. Op elk moment kan een slachtoffer de slachtofferverklaring of de slachtofferfiche laten aanpassen of intrekken. Zo kan een slachtoffer een andere (vernieuwde en gewijzigde) houding aannemen ten aanzien van de gepleegde feiten of een nieuwe visie ontwikkelen omtrent de strafuitvoering. Daarom kunnen de slachtofferverklaring en slachtofferfiche steeds aangepast worden aan de gewijzigde omstandigheden. Voorbeelden van mogelijke wijzigingen zijn wanneer een slachtoffer verhuist en de contactgegevens aangepast moeten worden of wanneer een slachtoffer niet meer op de hoogte wenst gebracht te worden van een bepaalde strafuitvoeringsmodaliteit. Er kunnen echter ook fundamentele wijzigingen aangebracht worden, zoals een wijziging van de voorwaarden die in het belang van het slachtoffer werden opgelegd. De justitieassistent eerstelijns of de griffie van de SURB staan in voor de wijzigingen of intrekking van de slachtofferverklaring. Voor wijzigingen aan of intrekking van de slachtofferfiche moet het slachtoffer zich tot de justitieassistent slachtofferonthaal wenden.⁹⁷

4.3 Verschil justitieassistent eerstelijns en justitieassistent slachtofferonthaal

Op elk moment kan een slachtoffer zich tot een justitieassistent eerstelijns of het openbaar ministerie wenden. Dit om algemene informatie inzake de wet te verkrijgen en bijstand bij het invullen van de slachtofferverklaring. Voor specifieke informatie, ondersteuning of bijstand kan een slachtoffer zich tot de justitieassistent slachtofferonthaal richten.⁹⁸ Het is dus van belang om een onderscheid te maken tussen een justitieassistent eerstelijns en een justitieassistent slachtofferonthaal. Vroeger waren enkel de justitiehuisen bevoegd om algemene informatie te verschaffen. Dit omdat men van oordeel was dat de nabijheid en de toegankelijkheid van de Justitiehuisen hen het geschiktste maakten om informatie en bijstand te verlenen bij het invullen van een slachtofferverklaring. Artikel 9 van de Wet van 14 december 2012 tot verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, bracht hier verandering in. Sedert dan werd er geoordeeld dat de onthaaldiensten van het parket eveneens goed geplaatst zijn om een slachtoffer bij te staan en te informeren. Wel is het belangrijk om

⁹⁴ M.B. 30 januari 2007 tot vaststelling van de inhoud van het inlichtingendossier zoals bedoeld in art. 7, laatste lid K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6° Wet Strafwitvoering.

⁹⁵ Art. 1, 5° en 9° K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6° Wet Strafwitvoering en Verslag aan de Koning bij het K.B. tot uitvoering van art. 2, 6° Wet Strafwitvoering.

⁹⁶ Art. 8 K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6° Wet Strafwitvoering.

⁹⁷ Art. 3 K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6° Wet Strafwitvoering en A. DE SCHAMPHELEIRE in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafwitvoering Duiding 2014*, Larcier, 2014, 196.

⁹⁸ Art. 2 K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6° Wet Strafwitvoering.

een onderscheid te maken tussen algemene informatie en specifieke informatie. In geval het gaat om specifieke hulp, ondersteuning of bijstand zal een slachtoffer niet terecht kunnen bij de diensten van het openbaar ministerie.⁹⁹

4.4 Procedure

Tijdens de procedure tot toekenning van het PV, door de Directie Detentiebeheer, maar ook gedurende en na het PV zijn er vier mogelijke scenario's (afhankelijk van wat er in de slachtoffergegevens staat) waarbij een slachtoffer ingelicht wordt, namelijk:

- Bij de toekenning van het PV;
- Wanneer er na verloop van tijd nieuwe slachtoffergerichte voorwaarden worden opgelegd;
- Indien het PV geschorst of herroepen wordt;
- Indien de DDB beslist het PV verder te zetten.

Hieronder zullen de scenario's besproken worden. Hierbij zal opnieuw een onderscheid gemaakt worden tussen hoe de theorie het voorschrijft en hoe Leuven Centraal de theorie in praktijk toepast.

Wanneer een gedetineerde een verzoek tot eerste PV indient, gaat de gevangenisdirectie na of het slachtoffer bijzondere verzoeken heeft geuit. Hiervoor heeft de directie twee mogelijkheden. Ten eerste kan de directie bij de DDB navragen of er slachtofferinformatie bestaat. Indien nodig kan de DDB het bestaan van eventuele informatie nagaan bij de SURB. Vervolgens bezorgt de DDB de informatie die in de slachtofferverklaring vermeld staat aan de directie. Een tweede mogelijkheid is dat de gevangenis zelf effectieve toegang heeft tot de slachtofferinformatie. In dat geval kan de directie nagaan welke informatie opgenomen is in de slachtofferverklaring.¹⁰⁰

Indien het slachtoffer gevraagd heeft om geïnformeerd te worden en/of om bijzondere voorwaarden te formuleren die in zijn/haar belang opgelegd kunnen worden dient de gevangenisdirectie een vatting naar de directeur van het Justitiehuis van de plaats van de veroordeling van de justitiabele te sturen. Hierbij hoort de directie de identificatiegegevens van het slachtoffer te vermelden waarvoor een slachtofferfiche wordt aangevraagd. De directeur van het Justitiehuis controleert de contactgegevens van het betrokken slachtoffer via het rijksregister. Indien het slachtoffer in een ander gerechtelijk arrondissement woont maakt het Justitiehuis het verzoek tot opmaak van een slachtofferfiche over aan het bevoegde Justitiehuis. In voorkomend geval informeert de directeur van het Justitiehuis de gevangenisdirectie van de transfer van (een deel van) de vatting naar een ander Justitiehuis. De dienst slachtofferonthaal bezorgt aan de gevangenisdirectie, binnen een maand na ontvangst van de vatting, de slachtofferfiche. Na ontvangst van de slachtofferfiche kan de gevangenisdirectie een gemotiveerd advies opstellen betreffende de toekenning van het PV (zie supra, 2.2 Advies).¹⁰¹

In geval het eerste PV wordt toegekend, bezorgt de DDB de beslissing aan de gevangenisdirectie. In zijn beslissing herneemt de DDB de gegevens van het slachtoffer. De gevangenisdirectie informeert het slachtoffer over de toekenning van het eerste PV en, in voorkomend geval, over de voorwaarden die in zijn/haar belang zijn opgelegd. Het slachtoffer kan rechtstreeks geïnformeerd worden maar het kan ook zijn dat het slachtoffer gevraagd heeft om via de Dienst Slachtofferonthaal gecontacteerd te worden. De kennisgeving dient via het snelst mogelijk, schriftelijk

⁹⁹ A. DE SCHAMPHELEIRE in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafuitvoering Duiding 2014*, Larcier, 2014, 196.

¹⁰⁰ Samenwerkingsakkoord omtrent de strafuitvoeringsmodaliteiten, Federale Overheidsdienst Justitie, december 2012, 35 (hierna SLA).

¹⁰¹ SLA, 36.

communicatiemiddel te verlopen en in elk geval binnen vierentwintig uur.¹⁰² De kennisgeving aan het slachtoffer is bij navolgende PV's niet meer verplicht.¹⁰³

Mocht het slachtoffer zich, tijdens de onderzoeksprocedure tot toekenning van het eerst PV, aanbieden in het Justitiehuis om zijn/haar slachtofferverklaring of zijn/haar slachtofferfiche neer te leggen, op te maken of aan te passen, bezorgt de directeur van het Justitiehuis hiervan een kopie aan de gevangenisdirectie en de DDB.¹⁰⁴

De Centrale gevangenis van Leuven houdt zich aan bovengenoemde procedures met dat verschil dat de navraag van slachtoffergegevens vroeger gebeurt, namelijk zes maanden voordat een gedetineerde voor het eerst PV kan aanvragen. De griffie van de gevangenis fixeert deze datum in de agenda van elke gedetineerde. De reden waarom Leuven Centraal afwijkt van de termijn zoals beschreven in het samenwerkingsakkoord omtrent de strafuitvoeringsmodaliteiten (hierna SLA) is omdat Leuven Centraal in de praktijk heeft ondervonden dat de hierboven beschreven procedure te veel tijd in beslag neemt. De termijn die gehandhaafd dient te worden is onrealistisch met als gevolg dat de gevangenis soms lang moet wachten op de gevraagde slachtofferfiche. Doordat de Centrale gevangenis van Leuven de procedure zes maanden voor een mogelijke aanvraag tot PV van start laat gaan, beschikt deze steeds tijdig over de nodige informatie.

Bij een aanpassing, een schorsing, een herroeping of een verderzetting van het PV wordt het slachtoffer, al dan niet door het slachtofferonthaal, zo snel mogelijk en in elk geval binnen 24 uur, via het snelst mogelijke, schriftelijke communicatiemiddel, op de hoogte gebracht. Het slachtoffer wordt tevens ingelicht wanneer een gedetineerde geseind wordt.

¹⁰² Art. 10, §2, tweede lid Wet Strafvuering.

¹⁰³ B. REYNAERTS in T. DECAIGNY, J. MEESE, Y. VAN DEN BERGE, D. VAN DER KELEN (eds.), *Strafvuering Duiding 2014*, Larcier, 2014, (98) 99.

¹⁰⁴ SLA, 37.

Conclusie

Naar aanleiding van de discussies die steeds oplaaien omtrent het PV wanneer er zich een incident voordoet maar ook uit een oprechte interesse in strafrecht, strafprocesrecht, penologie en victimologie besloot ik om mijn scriptie te schrijven over de strafuitvoeringsmodaliteit: penitentiair verlot. Deze scriptie had tot doel om een globaal beeld de procedure achter de toekenning van het PV te schetsen, vanuit de standpunten van de verschillende actoren opdat het voor de lezer duidelijk zou worden hoe de procedure functioneert, wie betrokken is en welke afwegingen en beslissingen deze betrokken actoren dienen te maken. Met andere woorden, ik wou aantonen dat de toekenning van de strafuitvoeringsmodaliteit geen automatisme is maar wel het resultaat van een beslissingsproces waarbij verschillende actoren betrokken zijn. Volgens mij heeft "de maatschappij" immers geen gedetailleerd overzicht van de procedure en het werk dat op de verschillende diensten gebeurt. Zoals ik aanhaalde in mijn inleiding groeit er, naar mijn mening, steeds meer een gevoel van verontwaardiging, verwarring en onbegrip bij "de maatschappij" wanneer er zich incidenten voordoen zoals dat van in Luik. Deze verontwaardiging en onbegrip hebben soms extreme reacties tot gevolg wanneer een gedetineerde, tijdens PV, bepaalde criminele daden stelt. Uiteraard is elk nieuw incident er een te veel maar het is belangrijk om het PV te behouden en niet elke keer in vraag te stellen. Zeker niet na dergelijke gebeurtenissen waarbij er geen juiste context gecreëerd wordt om een sereen debat te voeren.

Zowel aangaande de theorie als de praktijk bleek er veel te zeggen. In deel 1 besprak ik kort wat de Wet Strafvordering inhoudt en naar aanleiding van welke omstandigheden deze er gekomen is. Vervolgens kwam de achtergrond van het PV aan bod waarbij de ministeriële omzendbrieven, de Wet Strafvordering, het verlengd penitentiair verlot en de toekomst van het huidige PV behandeld werden. Voorts haalde ik het doel van het PV aan, namelijk het in standhouden van familiale, affectieve en sociale contacten en het bevorderen of voorbereiden van de sociale re-integratie. Voor gedetineerden is het PV namelijk een hefboom voor een succesvolle re-integratie. Indien het PV niet zou bestaan zouden gedetineerde namelijk hun straf volledig uitzitten waarna ze zonder opvolging, ondersteuning of controle weer vrijgelaten zouden worden. Vervolgens werden de duur, de frequentie en de voorwaarden besproken. Bij de voorwaarden werd er een onderscheid gemaakt tussen de basisvoorwaarden, waaraan een gedetineerde moet voldoen alvorens deze in aanmerking komt voor PV, en de voorwaarden tijdens het PV. De verschillende actoren werden daaropvolgend besproken. Zo beschreef ik wie of wat de gedetineerde, de griffie, de psychosociale dienst, de Dienst Justitiehuisen, het slachtoffer, de directeur van de gevangenis en de minister van Justitie waren. Enkele incidenten die zich door de jaren heen hebben voorgedaan, werden ook vermeld. Hierbij werd de nuance aangebracht dat de beschreven incidenten een voorbeeld zijn van hoe enkel de spraakmakendste gebeurtenissen in de pers verschijnen. Succesverhalen over het PV halen namelijk zelden de krantenkoppen. Tot slot stond ik in deel 1 stil bij enkele opinies betreffende het PV van een postdoctoraal onderzoeker, politici, een gevangenisdirecteur, een premier en een ex gevangenisdirecteur. Deel 2 was een praktisch deel dat beschreef hoe de drie procedures tot toekenning van het PV in theorie is en hoe deze in praktijk effectief verloopt. De drie procedures waren: de procedure tot toekenning van PV door de DDB, de procedure tot toekenning van PV door de SURB en de procedure tot toekenning van PV aan een TBS'er. Tot slot werd ook de rol van het slachtoffer, in de procedure tot toekenning van het PV door de DDB, besproken. Hierbij stond ik stil bij de slachtofferverklaring en de slachtoffercijfer, evenals het verschil tussen een justitieassistent eerstelijns en een justitieassistent slachtofferonthaal. Daarenboven besprak ik de procedures die van toepassing zijn wanneer een slachtoffer gevraagd heeft om geïnformeerd te worden en/of om bijzondere voorwaarden te formuleren die in zijn/haar belang opgelegd kunnen worden.

Een eerste bevinding die ik kan afleiden uit het schrijven van deze scriptie is dat de wet op regelmatige basis stipuleert dat het de gevangenisdirecteur is die verantwoordelijk is voor het uitvoeren van bepaalde zaken. In praktijk is het echter vaak de griffie of de PSD die voor deze zaken instaan. Zo is het de griffie die gedetineerden, drie maanden voor ze zich binnen de tijdsvoorwaarde bevinden, inlicht over de mogelijkheid tot toekenning van PV. Daarnaast schrijft de wet dat gedetineerden hun mondeling of schriftelijk verzoek tot PV aan de directie dienen te richten. Het verzoek wordt in praktijk echter altijd schriftelijk, door middel van het ingevulde formulier,

overgemaakt aan de griffie die vervolgens de procedure in gang zet. Het is in praktijk ook de griffie die gedetineerden binnen de 24 uur in kennis stelt van een toekenning van PV door de DDB, met de daaraan gekoppelde voorwaarden. Een laatste voorbeeld van een taak die door de wet wordt toebedeeld aan de directeur maar in praktijk wordt uitgevoerd door de PSD is het vastleggen van de datums en uren waarop een gedetineerde op PV gaat. De PSD bepaalt deze datums samen met de gedetineerden. De directie dient deze natuurlijk wel steeds goed te keuren. Bovenvermelde bevinding kan echter verklaard worden door het feit dat de griffie en de PSD in praktijk handelen namens de directie.

Dat het in praktijk soms misloopt wanneer de PSD een volledig psychosociaal verslag dient te schrijven is een tweede bevinding. Normaal gezien wordt het advies van de directie systematisch gestaafd aan de hand van een uitgebreid PSD-verslag maar gevangenen beschikken niet altijd tijdig over de vonnissen, de arresten en de gerechtelijke bundels (die nodig zijn voor het PSD-verslag) met als gevolg dat de PSD zich soms in de onmogelijkheid bevindt om een verslag op te maken.

Artikel 9 Wet Strafvuivering stelt dat indien de directie het advies niet binnen de twee maanden kan meedelen, de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg de minister op straffe van een dwangsom kan veroordelen tot het uitbrengen van zijn advies. Het is dan de voorzitter (en niet de minister) die uitspraak doet na de gedetineerde en de minister (of zijn gemachtigde) te hebben gehoord. Deze uitspraak rust op advies van het openbaar ministerie. Er staat geen enkel rechtsmiddel open tegen deze beslissing. Bovenbeschreven artikel wordt in praktijk echter zelden of nooit toegepast.

Met betrekking tot de procedures inzake de navraag van slachtoffergegevens houdt de Centrale gevangenis van Leuven zich aan het SLA met die uitzondering dat de navraag van slachtoffergegevens vroeger gebeurt, namelijk zes maanden voordat een gedetineerde voor het eerst PV kan aanvragen. De reden waarom Leuven Centraal afwijkt van de termijn zoals voorgeschreven in het SLA, is omdat Leuven Centraal in de praktijk heeft ondervonden dat de procedure te veel tijd in beslag neemt. De termijnen die gehandhaafd dienen te worden zijn onrealistisch met als gevolg dat de directie van de gevangenis soms lang moet wachten op de gevraagde slachtofferfiche. Doordat de Centrale gevangenis van Leuven de procedure zes maanden voor een mogelijke aanvraag tot PV van start laat gaan beschikt deze steeds tijdig over de nodige informatie. Wel is het zo dat andere gevangenen het SLA stipter opvolgen met als gevolg dat wanneer gedetineerden getransfereerd worden, de gefixeerde datums uit de agenda worden gehaald. Het valt te betreuren dat de verschillende gevangenen er een andere aanpak op nahouden. Het zou daarom een aanbeveling kunnen zijn om de termijn die momenteel beschreven staat in de SLA te herzien opdat de procedure over heel het Belgische gevangeniswezen gelijkvormig verloopt. De vraag stelt zich dan wel of slachtoffers, indien de termijn vervroegd zou worden, soms onnodig lang van tevoren op de hoogte gebracht worden van een bepaalde procedure en op die manier nutteloos ongerust gemaakt worden. Dit is dus een afweging die gemaakt moet worden.

Een volgende bedenking is dat slachtoffers vaak zelf initiatief moeten nemen. Dit staat in schril contrast tegenover het feit dat gedetineerden steeds over al hun rechten ingelicht dienen te worden. Bij de definitie van slachtoffers in de Wet Strafvuivering wordt er een onderscheid gemaakt tussen verschillende categorieën van slachtoffers die bij toekenning van een strafuitvoeringsmodaliteit kunnen vragen om te worden geïnformeerd en/of te worden gehoord. Natuurlijke personen wiens burgerlijke vordering ontvankelijk en gegrond werd verklaard, of personen voor wie een vonnis of arrest bepaalde dat er ten aanzien van hen of hun wettelijke vertegenwoordiger strafbare feiten werden gepleegd, worden door de griffie van het vonnisgerecht via een informatief schrijven op de hoogte gesteld van de in kracht van gewijsde tredende gerechtelijke beslissing die de burgerlijke vordering ontvankelijk verklaart. In dit schrijven worden de rechten en de administratieve formaliteiten, die vervuld moeten worden indien het slachtoffer geïnformeerd en/of gehoord te worden, uitgelegd. Het schrijven bevat tevens een model van de slachtofferverklaring. Bovenvermelde regeling gaat echter niet op voor de drie andere categorieën van slachtoffers. De slachtoffers zoals bedoeld in artikel 2, 6°, c), d) en e) Wet Strafvuivering, dienen aan de strafuitvoeringsrechter via een schriftelijk verzoek te vragen om geïnformeerd en/of gehoord te worden, indien zij een legitiem en direct belang kunnen aantonen. Voor deze laatsten zou het eventueel het overwegen waard zijn om ook hen, via een

informatief schrijven op de hoogte te stellen van de rechten en de administratieve formaliteiten, die vervuld moeten worden indien het slachtoffer geïnformeerd en/of gehoord wil worden.

Tot slot wens ik stil te staan bij het belang van het PV. Voor velen is de gevangenis de vergeetput van "de maatschappij". Eens iemand opgesloten wordt haalt men vaak opgelucht adem. Er wordt echter niet stilgestaan bij het feit dat bijna elke gedetineerde, na verloop van tijd, zijn straf heeft uitgezeten en terug zal keren naar de samenleving. Dit leidt natuurlijk tot een paradox: mensen opsluiten met als doel hen voor te bereiden op hun vrijheid. Wanneer er tijdens een PV iets fout gaat resulteert dit in hevige discussies die het bestaan van het PV in vraag trekken maar wat is het alternatief? Zonder mogelijkheden op een voorbereiding naar een terugkeer in de samenleving zijn de slaagkansen van een goede integratie gedoemd. Zowel de mogelijkheid om een dag of twee de gevangenis te verlaten als de latere stappen zoals BD, ET en VI zijn van uiterst belang. Indien deze tussenstappen er niet zouden zijn, zouden gedetineerden het erg moeilijk hebben met het terugvinden van hun plaats in "de maatschappij". De meeste gedetineerden (zeker die van Leuven Centraal) zijn jarenlang uit de samenleving gehaald en hebben de veranderingen die zich voordoen doorheen de jaren niet op een graduele manier weten evolueren. Er is echter niemand die, wanneer het land in rep en roer staat na een incident, zich wil verbranden aan de vraag of en wanneer gedetineerden de gevangenis mogen verlaten en dan wel onder welke voorwaarden. "De maatschappij" mag er echter niet van uit gaan dat PV's zomaar toegekend worden. Heel de procedure tot toekenning van het PV draait om de toetsing van tegenindicaties, zoals: het een gevaar dat de gedetineerde zich aan de strafuitvoering zou onttrekken, het risico dat de gedetineerde ernstige strafbare feiten zou plegen of het risico dat de slachtoffers verontrust zouden worden. Het kan niet genoeg benadrukt worden, het PV dient om familiale, affectieve en sociale contacten in stand te houden en te bevorderen opdat de sociale re-integratie voorbereid kan worden. Op deze manier heeft de Federale Overheidsdienst Justitie de mogelijkheid tot opvolging, ondersteuning en controle van gedetineerden.

Samengevat, de praktijk blijkt, afgezien van enkele details, weinig af te wijken van de theorie. De procedure betreffende de toekenning van het penitentiair verlov wordt voor het merendeel toegepast zoals omschreven in wetgeving, koninklijke besluiten en ministeriële omzendbrieven. Wel lijkt het initiatief van de Centrale Gevangenis van Leuven om slachtofferinformatie zes maanden vroeger op te vragen, voor andere gevangenissen, het overwegen waard.

Bibliografie

Wetgeving

- Basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerde, *BS* 1 februari 2005.
- Collectieve brief nr. 135 van 24 februari 2016 betreffende wet tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie.
- Collectieve brief nr. 128 van 19 mei 2014 betreffende de informatie-uitwisseling met betrekking tot de opvolging van personen in vrijheid onder voorwaarden en de opsporing van ontsnapte personen.
- K.B. 29 januari 2007 tot bepaling van de inhoud van het beknopt voorlichtingsrapport en de maatschappelijke enquête zoals bepaald door het artikel 8, derde lid, 17, § 1, tweede lid, 33, § 2 en 88, § 4, van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechter in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS* 1 februari 2007.
- K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6°, van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS* 1 februari 2007.
- M.B. 30 januari 2007 tot vaststelling van de inhoud van het inlichtingendossier zoals bedoeld in art. 7, laatste lid K.B. 29 januari 2007 tot uitvoering van art. 2, 6° van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten.
- MO nr. 1254/1 van 30 april 1976 betreffende het penitentiair verlov, *Bull. Best. Strafinr. 1976*.
- MO nr. 1794 van 7 februari 2007 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten.
- Omzendbrief GPI 58 betreffende de politionele slachtofferbejegening in de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus, *BS* 5 juni 2007.
- Omzendbrief van 20 juni 2017 betreffende het verlengd penitentiair verlov.
- Omzendbrief van 7 februari 2007 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten.
- Omzendbrief nr. 103 van 3 maart 2011 betreffende de tenlasteneming van de geneeskundige zorgen verstrekt tijdens de tenuitvoerlegging van strafuitvoeringsmodaliteiten.
- Strafwetboek
- Verslag aan de Koning bij het K.B. tot uitvoering van art. 2, 6° van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS* 1 februari 2007.
- Verslag Kamer van de wet tot verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, *Parl. St. Kamer 2011-2012, 22775/004*.
- Voorstel van wet tot verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, *Parl. St. Kamer 2011-2012, 2275/001*.
- Wet 15 december 2013 houdende diverse bepalingen met het oog op de verbetering van de positie van het slachtoffer in het raam van strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS* 19 december 2013.
- Wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS* 15 juni 2006.
- Wet van 17 mei 2006 houdende oprichting van strafuitvoeringsrechtbanken, *BS* 15 juni 2006.
- Wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 19 februari 2016.

Rechtspraak

- Cass. 13 maart 2013, AR P.13.0320.F.
- Cass. 12 april 2016, AR P.16.0411.N.
- Cass. 15 november 2013, AR C.12.0291.F

Rechtsleer (boeken)

- BOLLEN P., "De celdeur op een kier gezet. Over de toekenning van penitentiair verlof en uitgaansvergunningen" in MINE, B. en ROBERT, R. (eds.), *Uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: de deur op een kier*, Antwerpen, Maklu, 2014, 157-170.
- Conceptnota 'Externe rechtspositie van veroordeelde gedetineerden en instelling van penitentiaire rechtbanken', *Par. St.*, Kamer, 2000-2001, Doc. 50 1076/001, 365.
- DE SCHAMPHELEIRE, A., in DECAIGNY, J., MEESE, J., VAN DEN BERGE, Y. en VAN DER KELEN, D. (eds.), *Strafuitvoering Duiding 2014*, Brussel, Larcier, 2014, 196-200.
- DE TURCK, D., *De toekenning van penitentiaire verlopen en/of uitgaansvergunningen door de strafuitvoeringsrechtbank: een tweesporenbeleid?*, onuitg. masterproef criminologie Vrije Universiteit Brussel, 2014, 73 p.
- DEURINCKX, K., *Criminologie*, Leuven, Acco, 2018, 135 p.
- DG EPI, *Verlengd penitentiair verlof*, 20 juni 2017.
- MINE, B. en ROBERT, R. (eds.), *Uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: de deur op een kier*, Antwerpen, Maklu, 2014, 268 p.
- PIETERS F., "De strafuitvoeringsrechtbanken, uitgaansvergunningen en penitentiair verlof" in MINE, B. en ROBERT, R. (eds.), *Uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: de deur op een kier*, Antwerpen, Maklu, 2014, 183-195.
- Samenwerkingsakkoord omtrent de strafuitvoeringsmodaliteiten, Federale Overheidsdienst Justitie, december 2012, 39 p.
- SCHEIRS, V., *De strafuitvoeringsrechtbank aan het werk*, Antwerpen, Maklu, 2014, 305 p.
- SEGERS, V., *Burgemeester achter tralies. 34 jaar directeur van Leuven Centraal*, Leuven, Davidsfonds Uitgeverij, 2013, 223 p.
- STAELEN, N., *Gevangenen met verlof. Evolutie van het Penitentiair verlof experiment voor langgestraften*, s.n. Leuven, 1981, 133 p.
- VAN AERSCHOT, G. EN GYSEN, R., "Het adviesverlenend proces inzake uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: beschouwingen vanuit het standpunt van de gevangenisdirecteur" in MINE, B. en ROBERT, R. (eds.), *Uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: de deur op een kier*, Antwerpen, Maklu, 2014, 99-112.
- VAN DEN BERGE, Y., in DECAIGNY, J., MEESE, J., VAN DEN BERGE, Y. en VAN DER KELEN, D. (eds.), *Strafuitvoering Duiding 2014*, Brussel, Larcier, 2014, 206-210.
- VANHOUT, W., "De werking van de psychosociale dienst bij het toekennen van strafuitvoeringsmodaliteiten" in MINE, B. en ROBERT, R., (eds.), *Uitgaansvergunningen en penitentiair verlof: de deur op een kier*, Antwerpen, Maklu, 2014, 143-155.
- X, *Strafuitvoeringsrechtbanken*, Liga voor Mensenrechten, Gent februari 2007, 19 p.

Rechtsleer (bijdragen in tijdschriften)

- VAN DEN BERGE, Y., "De uitvoering van vrijheidsstraffe", CABG 2009, afl. 5, 12.

Onlinebronnen

- BAUWENS, D., *Penitentiair verlof? Eerst opleiding volgen*, De Morgen, 5 juni 2018, <https://www.koengeens.be/news/2018/06/05/penitentiair-verlof-eerst-opleiding-volgen> (consultatie 11 maart 2019).

- BELGA, *Systeem van penitentiair verlof en uitgaansvergunningen werkt goed*, Het Laatste Nieuws, 30 mei 2018, <https://www.hln.be/nieuws/binnenland/-systeem-van-penitentiair-verlof-en-uitgaansvergunningen-werkt-goed~a331c234/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F> (consultatie 16 april 2019).
- CDS, *Terrorist Benjamin Herman geveld met 25 kogels*, Het Nieuwsblad, 1 juni 2018, https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20180531_03539461 (consultatie 16 april 2019).
- DE BUCK, W., *Man doodt eigen vrouw tijdens penitentiair verlof*, Het Nieuwsblad, 20 september 2010, <https://www.nieuwsblad.be/cnt/g7m2vje2e> (consultatie 16 april 2019).
- DE SMET, J., *Gedetineerde ontvlucht penitentiair verlof en pleegt reeks inbraken*, 1 maart 2019, <https://www.ringtv.be/nieuws/gedetineerde-ontvlucht-penitentiair-verlof-en-pleegt-reeks-inbraken> (consultatie 2 april 2019).
- JTP, *Waarom wist rechter niet dat Steve Bakelmans wel 'vluchtgevaarlijk' was? "Niet alle info was integraal beschikbaar"*, Het Nieuwsblad, 11 mei 2019, https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20190511_04392477 (consultatie 13 mei 2019).
- MUYLAERT, J., *Premier Michel: penitentiair verlof wordt herzien*, De Morgen, 31 mei 2018, <https://www.demorgen.be/nieuws/premier-michel-penitentiair-verlof-wordt-herzien~be9129bd/> (consultatie 16 april 2019).
- LEESTMANS, D., *In de gevangenis, maar toch tijdelijk vrij: 5 vragen en antwoorden over uitgaansvergunningen en penitentiair verlof*, VRT NWS, 29 mei 2018, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/05/29/uitgaansvergunningen-penitentiair-verlof-0/> (consultatie 11 maart 2019).
- LEMMENS, L., *Wetgever sleutelt aan penitentiair verlof en uitgaansvergunning*, Wolters Kluwer, 15 maart 2016, <https://polinfo.kluwer.be/newsview.aspx?contentdomains=POLINFO&id=VS300410360&lang=nl> (consultatie 4 juni 2019).
- VAN GRIEKEN, T., *'Penitentiair verlof is een kolossaal ventiel om de overbevolking van gevangenen tegen te gaan'*, Knack, 1 juni 2018, https://www.knack.be/nieuws/belgie/penitentiair-verlof-is-een-kolossaal-ventiel-om-de-overbevolking-van-gevangenen-tegen-te-gaan/article-opinion-1155297.html?cookie_check=1552288250 (consultatie 11 maart 2019).
- VANHOUCHE, A., *Zin en onzin van het penitentiair verlof*, VRT NWS, 3 juni 2018, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/06/03/opinie-pe-nitentiair-verlof-an-sofie-vanhouche/> (consultatie 11 maart 2019).
- WINCKELMANS, W., *Geen verlengd penitentiair verlof meer tot evaluatie*, ds De Standaard, 7 juni 2018, http://www.standaard.be/cnt/dmf20180607_03549754 (consultatie 2 april 2019).
- VAN DE VELDEN, W., *Steeds meer vragen over penitentiair verlof dader Luik*, De Tijd, 30 mei 2018, <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/federaal/steeds-meer-vragen-over-penitentiair-verlof-dader-luik/10016993.html> (consultatie 16 april 2019).
- X, <https://www.koengeens.be/search?q=verlengd+penitentiair+verlof> (consultatie 17 maart 2019).
- X, *Gevangene pleegt overval tijdens penitentiair verlof*, Het Laatste Nieuws, <https://www.hln.be/nieuws/binnenland/gevangene-pleegt-overval-tijdens-penitentiair-verlof~a16e7550/> (consultatie 16 april 2019).
- X, https://www.belgium.be/nl/over_belgie/land/geschiedenis/belgie_vanaf_1830/vorming_federale_staatszesde_staats hervorming/ (consultatie 2 juni 2019).
- X, <https://www.gevangenisgent.be/medewerkers/> (consultatie 17 april 2019).
- X, <https://www.slachtofferzorg.be/> (consultatie 15 april 2019).
- X, *Over Justitiehuisen*, <https://www.departementwvg.be/justitiehuisen/justitiehuisen> (consultatie 2 juni 2019).
- X, *Wat te doen als slachtoffer*, <https://www.om-mp.be/nl/wat-te-doen/slachtoffer> (consultatie 9 maart 2019).

Bijlagen

Bijlage 1: Formulier verlengd penitentiair verlof	50
Bijlage 2: Informatie penitentiair verlof	51
Bijlage 3: Verzoek penitentiair verlof.....	52
Bijlage 4: Aanvraag maatschappelijke enquête of beknopt voorlichtingsrapport.....	53
Bijlage 5: Positief advies directie	55
Bijlage 6: Negatief advies directie.....	57
Bijlage 7: Positieve beslissing DDB	59
Bijlage 8: Negatieve beslissing DDB.....	61
Bijlage 9: Toelating penitentiair verlof	62
Bijlage 10: Attest ten behoeve van het ziekenfonds	63

Bijlage 1: Formulier verlengd penitentiair verlof

Federale Overheidsdienst
Justitie

FOD JUSTITIE
DG EPI

Gevangenis

Toelating verlengd penitentiair verlof

De veroordeelde (*naam, voornaam*)

Geboren te , op

Nummer identiteitskaart :

Gedomicileerd te

Is in penitentiair verlof van (datum) vanaf uur
tot (datum) uur.

Verlofadres:

De veroordeelde dient volgende voorwaarden na te leven:

- de algemene voorwaarde geen nieuwe strafbare feiten te plegen
- volgende bijzondere voorwaarden ¹:

-
- **zich niet naar het buitenland begeven.**

De directeur:
(naam en voornaam + handtekening)

Voor ontvangst en akkoord:
De veroordeelde
(naam en voornaam +
handtekening

Datum

Datum

N.B. : In dringende gevallen neemt de gedetineerde contact op met de directeur van de gevangenis van vertrek of, desgevallend, met de directeur van het dichtstbijzijnde arresthuis.

¹ De in voorgaande toekenningsbeslissingen opgenomen voorwaarden hernemen, voor zover ze van toepassing zijn.

Bijlage 2: Informatie penitentiair verlof

FOD JUSTITIE

DG EPI

Gevangenis Leuven Centraal

Informatie penitentiair verlof

Geachte

Via deze licht ik u in dat u zich binnen drie maanden in de tijdsvoorwaarden voor penitentiair verlof bevindt.

Het penitentiair verlof laat u toe om driemaal 36 uur per trimester de gevangenis te verlaten om:

- uw familiale contacten in stand te houden of te bevorderen
- uw sociale reïntegratie voor te bereiden.

De dagen waarin u in penitentiair verlof bent worden beschouwd als detentiedagen. Aan het verlof wordt steeds de algemene voorwaarde verbonden dat u tijdens het verlof geen strafbare feiten mag plegen. Daarnaast kunnen er ook bijzondere voorwaarden worden opgelegd.

De beslissing inzake penitentiair verlof is steeds een individuele beslissing. Het verlof kan slechts worden toegekend indien er geen contra-indicaties zijn waaraan niet tegemoet gekomen kan worden door het opleggen van bijzondere voorwaarden. De contra-indicaties die onderzocht moeten worden zijn de volgende:

- het risico dat u niet naar de gevangenis terugkeert;
- het risico dat u ernstige strafbare feiten zou plegen tijdens het verlof;
- het risico dat u de slachtoffers zou verontrusten.

Indien u penitentiair verlof wenst te verkrijgen, dient u bijlage 11 in te vullen en te overhandigen aan de directeur.

Voor ontvangst:

(naam, voornaam en handtekening veroordeelde)

Datum:

Bijlage 3: Verzoek penitentiair verlof

FOD JUSTITIE

DG EPI

Gevangenis Leuven Centraal

Verzoek penitentiair verlof

Ondergetekende, ..., geboren te ... op .././....., verzoekt, overeenkomstig artikel 8 van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, penitentiair verlof.

Ik zal het penitentiair verlof doorbrengen bij
 wonende te

(indien niet heel de tijd van het verlof op hetzelfde adres wordt doorgebracht, aanduiden op welke adressen zal worden verbleven)

Eventuele opmerkingen:

.....

Datum:

Datum waarop de directie het verzoek ontvangen heeft:

Bijlage 4: Aanvraag maatschappelijke enquête of beknopt voorlichtingsrapport

Gegevens van de opdrachtgever:
Naam:.....
Adres:.....
.....
Telefoonnummer:.....
Dossier/notitienummer:

Ter attentie van.....
 Directeur van het Justitiehuis
 (Adres).....

<p>AANVRAAG:</p> <p>☐ MAATSCHAPPELIJKE ENQUETE</p> <p>☐ BEKNOPT VOORLICHTINGSRAPPORT</p> <p>☐ Penitentiair verlof</p> <p>☐ Penitentiair verlof – evaluatie</p> <p>☐ Voorwaardelijke invrijheidstelling</p> <p>☐ Voorlopige invrijheidstelling met het oog op verwijdering uit het grondgebied of overlevering</p> <p>☐ Vrijheid op proef</p> <p>☐ Elektronisch toezicht</p> <p>☐ Beperkte detentie (om familiale redenen)</p>

1 IDENTIFICATIEGEGEVENS VAN DE JUSTITIABELE:

Naam – Voornaam
 Geboorteplaats en -datum
 Gevangenis van verblijf

2 IDENTIFICATIEGEGEVENS VAN HET OPVANGMILIEU¹ :

Naam – Voornaam
 Geboortedatum (indien beschikbaar)
 Type relatie
 Adres
 Straat en nummer
 Gemeente
 Postcode
 Telefoonnummer
 GSM

3. CONTACTPERSOON (binnen de gevangenis):

¹ Ingeval van beperkte detentie moeten de gegevens worden vermeld van het milieu waar de familiale situatie zich voordoet.

4. DATUM² WAAROP MAATSCHAPPELIJKE ENQUETE / BEKNOPT VOORLICHTINGSRAPPORT KLAAR MOET ZIJN:

.....

5. SPECIFIEKE AANDACHTSPUNTEN (aan de gevangenis wordt gevraagd om hun vraag te kaderen ten einde deze zo goed mogelijk te kunnen beantwoorden)

.....

(datum)

(handtekening)
(naam)

Bijlage: motivatie van eventuele vroegere weigeringen toekenning penitentiair verlof

² Minimum één maand

Bijlage 5: Positief advies directie

23/05/2019 - 8:42

Page 1

FOD Justitie

Bijlage 12

DG EPI

Gevangenis Leuven Centraal

Positief advies van de directeur betreffende penitentiair verlof

Advies opgesteld overeenkomstig de artikelen 8 en 10 van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan de slachtoffers toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten.

Dit advies heeft betrekking op de veroordeelde:

Datum verzoek: 14/01/2019

Onderzoek van de wettelijke tegenaanwijzingen (art. 7, 2°):

1. Het risico dat de veroordeelde zich aan de uitvoering van zijn straf zou onttrekken.
2. Het risico van het plegen van nieuwe ernstige strafbare feiten tijdens het penitentiair verlof.
3. Het risico dat de veroordeelde de slachtoffers zou verontrusten.

Risico op onttrekking:

Op basis van de dossiergegevens wordt dit risico als eerder beperkt ingeschat. Betrokkene onderhoudt een nauwe band met zijn vader, heeft concrete perspectieven en houdt zich binnen de gevangensmuren aan afspraken en regels. Er lijkt weinig tot geen sprake van impulsief gedrag.

Risico op het plegen van ernstige strafbare feiten:

Binnen het tijdsbestek van zowel UV als PV wordt dit risico als eerder laag ingeschat. Het risico op het plegen van nieuwe ernstige strafbare feiten situeert zich eerder op de lange(re) termijn en dan voornamelijk in een relationele context. Het volgen van een ambulante structurerende begeleiding die zich vooral richt op zijn interpersoonlijk functioneren kan in dit verband voor de toekenners als een beschermende factor aanzien worden. Betrokkene zelf is vragende partij om een behandeling te volgen bij centrum.

Risico op het lustig vallen van de slachtoffers:

Uit het PSD-verslag blijkt niet dat betrokkene wraakgevoelens koestert ten aanzien van het slachtoffer. We beschikken niet over slachtofferinfo. Gelet op de aard van de feiten achten we een strikt contactverbod met het slachtoffer en haar familie wel aangewezen.

Gemotiveerd advies tot toekenning of weigering van het penitentiair verlof:

Betrokkene is een 34-jarige man die op door het Hof van Beroep van Antwerpen werd veroordeeld tot 12 jaar gevangenisstraf wegens een poging moord op zijn ex-vriendin. Betrokkene werd in augustus opgezet in de gevangenis van Antwerpen en verblijft sinds in Leuven Centraal. Zijn detentiegedrag is onbesproken.

Zowel uit het gerechtelijk psychiatrisch onderzoek, als uit persoonlijkheidsonderzoek van de PSD blijkt dat er geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van een duidelijke persoonlijkheidsstoornis bij betrokkene. Noch lijkt er sprake te zijn van een duidelijk omlijnde psychopathologie. Zijn persoonlijkheidsstructuur wordt wel gekenmerkt door narcistische en psychopatische aspecten, zonder dat er duidelijke argumenten zijn voor de diagnose psychopathie. Betrokkene zou hierdoor moeilijker in staat kunnen zijn tot het aangaan van authentieke relaties en kan een verhoogde sensitiviteit of gevoeligheid vertonen voor reële en vermeende krenking, hetgeen op gedragsmatig

19/02/2019 13:09

23/05/2019 - 8:42

Page 2

vlak kan gevaard gaan met impulscontrole doorbraken. De gepleegde feiten kunnen mogelijk op deze manier verklaard worden, al kunnen we hierover weinig gefundeerde uitspraken doen. Betrokkene geeft immers aan zich nauwelijks iets van de feiten te herinneren en heeft steeds aangegeven nooit de intentie te hebben gehad om zijn slachtoffer zo toe te takelen, laat staan trachten te vermoorden. Desalniettemin werd hij wel veroordeeld tot een poging moord en waren de feiten zeer gewelddadig. Uit de verhoren van het slachtoffer blijkt bovendien dat betrokkene een zeer controlerende, bezitterige en dominante partner was, of allesszins zo ervaren werd door zijn vriendin. Dit staat in schril contrast met het beeld dat we van betrokkene krijgen in de gevangenis en doorheen het PSD-onderzoek.

Uit de risicotaxatie blijkt evenwel een eerder laag risico op toekomstig algemeen gewelddadig gedrag. De gevaarsituatie lijkt zich voornamelijk in een relationele context te situeren zodat betrokkene in termen van risicomangement baat kan hebben bij een structurerende begeleiding die zich vooral richt op zijn interpersoonlijk functioneren, inzonderheid binnen een partnerrelatie. Betrokkene is hier toe bereid en zou hiervoor terecht kunnen bij in Centrum

Het reclasseringsplan dat betrokkene actueel voorstelt, lijkt ons inziens, op basis van alle beschikbare informatie, realistisch. Betrokkene vraagt PV aan dat hij wenst door te brengen bij zijn vader. Er ligt een positieve maatschappelijke enquête voor. Gelet op onze inschutting van de tegenindicaties, wensen we een positief advies te formuleren.

In voorkomend geval, het voorstel van bijzondere voorwaarden:

strikt contactverbod met het slachtoffer en haar familie

Datum: 12/03/2019

De directeur,

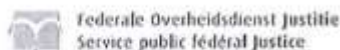
Een kopie van dit advies wordt overhandigd aan de veroordeelde die tekent/weigert te tekenen voor ontvangst:

19/02/2019 13:09

Bijlage 6: Negatief advies directie

26/03/2019 - 16:54

Page 1

FOD Justitie - DG EPI
Leuven Centraal

Bijlage 12

Advies van de directeur betreffende penitentiair verlof

Advies opgesteld overeenkomstig artikel 10 van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan de slachtoffers toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten.

Dit advies heeft betrekking op de veroordeelde:

Datum verzoek: 25/01/2019

Onderzoek van de wettelijke tegenaanwijzingen (art 7, 2°):

1. Het risico dat de veroordeelde zich aan de uitvoering van zijn/haar straf zou onttrekken.
2. Het risico van het plegen van nieuwe ernstige strafbare feiten tijdens het penitentiair verlof.
3. Het risico dat de veroordeelde de slachtoffers zou verontrusten.

Het risico op onttrekken aan de strafuitvoering

Betrokkene zegt onder de indruk te zijn van de eerste langdurige detentie, hetgeen tot op zeker hoogte als beschermende factor beschouwd kan worden. Bovendien lijkt hij te beseffen dat een onttrekking nefaste gevolgen heeft voor zijn verdere reclassering. We schatten de kans op onttrekking dan ook als klein in.

Het risico van het plegen van nieuwe ernstige feiten

Gelet op de harde houding van betrokkene, waarvoor kan worden verwezen naar de talrijke verkeersgerelateerde veroordelingen die hij in het verleden opliep, kan dit risico als bestaand ingeschat worden. Betrokkenes minimalistische/ontkennende houding draagt niet bij aan de inperking van het recidiverisico. Daarenboven wenst hij het penitentiair verlof door te brengen bij zijn ex-vrouw, een relatie die de nodige voorzichtigheid noopt. Een eerdere uitgevoerde maatschappelijke enquête bracht heel wat vragen teweeg. Ook uit het gesprek dat de PSD had met betrokkenes ex-vrouw kwamen er een paar verontrustende elementen naar voor. In de meeste recente maatschappelijke enquête, dd. 12.03.2019, lezen we bovendien dat betrokkenes ex-partner recent een zelfmoordpoging ondernam. De financiële problemen en de zorg alleen voor de kinderen werden haar te veel. Ze kijkt dan ook uit naar de komst van betrokkene om

26/03/2019 - 16:54

Page 2

de zorg voor de kinderen mee te dragen en de financiële situatie op te lossen. Ons inziens is deze situatie risicovol. Tijdens een penitentiair verlof zal de bijdrage van betrokkene aan het oplossen van de problemen van zijn ex-partner immers erg beperkt zijn. Bovendien geeft betrokkene in zijn gesprekken met de PSD meermaals aan dat hij ongestoord bezoek met zijn ex-vrouw wenst omdat hij seks wil met haar, dit terwijl betrokkene ex-partner ook in de laatste maatschappelijke enquête aangeeft dat zij dit niet wil en dat er momenteel geen sprake is van een amoureuze relatie. Vraag stelt zich of zij in deze fragiele toestand wel opgewassen is tegen betrokkene.

Het risico dat de veroordeelde de slachtoffers zou verontrusten

Er zijn geen rechtstreekse slachtoffers aanwezig.

Gemotiveerd advies tot toekenning of weigering van de uitgaansvergunning en in voorkomend geval, advies inzake de duur van de gevraagde uitgaansvergunningen en de eventuele periodiciteit;

We achten de toekenning van penitentiair verlof in het voorgestelde opvangmilieu niet opportuun. Negatief advies.

In voorkomend geval, voorstel van bijzondere voorwaarden:

Datum: 26/03/2019

De directeur:

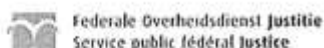
Een kopie van dit advies wordt overhandigd aan de veroordeelde die tekent/weigert te tekenen voor ontvangst;

VOOR ONTVANGST

Bijlage 7: Positieve beslissing DDB

23/05/2019 - 8:41

Page 1

FOD Justitie - DG EPI

Bijlage 13

Beslissing Directie Detentiebeheer toekenning penitentiair verlof

Deze beslissing heeft betrekking op de veroordeelde:

Gelet op de artikelen 6, 7, 10 en 11 van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan de slachtoffers toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten.

Gemotiveerde beslissing tot toekenning van het penitentiair verlof:

Gelet op het verzoek van betrokkene met het oog op de toekenning van penitentiair verlof.

Overwegende het positief advies van de gevangenisdirecteur d.d. 12.03.2019, ontvangen op 13.03.2019.

Gezien het feit dat het doel van het gevraagde penitentiair verlof aansluit bij de in art. 6§2 van bovenvermelde wet omschreven finaliteit. Immers, het in stand houden en bevorderen van de familiale, affectieve en sociale contacten van de veroordeelde en de voorbereiding van de sociale re-integratie. Hij wenst zijn penitentiair verlof door te brengen bij zijn vader te . Er ligt een positieve maatschappelijke enquête voor (d.d. 05.07.2018).

Gezien betrokkene zich in de tijdsvoorwaarden bevindt bedoeld in art. 7, 1°.

Vermits er in hoofde van veroordeelde tegenindicaties bestaan, waaraan niet tegemoet kan worden gekomen door het opleggen van bijzondere voorwaarden, te weten:

o een gevaar dat de veroordeelde zich aan de uitvoering van de straf zou onttrekken:

Betrokkene genoot nog niet van uitgaansfaciliteiten. Hij is bereid het vooropgestelde reclasseringsplan uit te werken en heeft concrete perspectieven hiertoe. Intra muros stelt hij geen disciplinaire problemen. Er lijkt geen sprake te zijn van impulsief gedrag. Dit risico wordt laag geacht.

o een risico dat de veroordeelde tijdens het penitentiair verlof ernstige strafbare feiten zou plegen:

Betrokkene werd d.d. door het Hof van Beroep van Antwerpen veroordeeld tot 12 jaar gevangenisstraf wegens poging tot moord op zijn ex-vriendin . De feiten hadden plaats te op en getuigen van een extreem geweld (uit het vonnisafschrift blijkt dat betrokkene haar langs achteren vastgreep en haar met haar hoofd tegen de muur smakte, dat hij vervolgens met één hand haar mond toesnoerde en met zijn andere hand over haar borsten streelde en haar bh trachtte los te maken en haar meermaals stampte en sloeg op haar gezicht, hoofd en onderarm en met een mes in haar linkerpols en gezicht sneed en op het einde fluisterde dat hij zou terugkomen om haar te vermoorden). Betrokkene en het slachtoffer zouden een relatie van 2 jaar achter de rug hebben, doch toen het slachtoffer deze beëindigde bedreigde hij haar. Betrokkene zou extreem dominant en jaloers zijn (cf. verhoren van het slachtoffer).

23/05/2019 - 8:41

Page 2

Betrokkene stelt zich de feiten nauwelijks te herinneren en geeft aan nooit de intentie te hebben gehad om zijn slachtoffer zo toe te takelen, laat staan te willen vermoorden.

Hij heeft een blanco strafregister en het betreft zijn eerste detentie.

Er zijn geen aanwijzingen voor een persoonlijkheidsstoornis (cf. gerechtelijk psychiatrisch onderzoek en persoonlijkheidsonderzoek van de PSD), noch van een psychopathologie. Zijn persoonlijkheidsstructuur wordt wel gekenmerkt door narcistische en psychopatische aspecten (zonder dat er duidelijke argumenten zijn voor de diagnose psychopathie). Betrokkene blijkt moeilijk(er) in staat te zijn tot het aangaan van authentieke relaties en blijkt een verhoogde sensitiviteit of gevoeligheid te vertonen voor reële en vermeende krenking, hetgeen op gedragsmatig vlak gepaard kan gaan met impulscontrole doorbraken.

Op basis van de uitgevoerde risicotaxatie wordt het risico op toekomstig algemeen gewelddadig eerder laag geacht. Het risico situeert zich voornamelijk in een relationele context, zodat betrokkene in termen van risicomanagement baat kan hebben bij een structurende begeleiding die zich vooral richt op zijn interpersoonlijk functioneren, in het bijzonder binnen een partnerrelatie. Betrokkene is hiertoe bereid en zou hiervoor terecht kunnen bij _____ in Centrum _____ (multidisciplinair behandelteam).

o een risico dat de veroordeelde het/de slachtoffer(s) zou lastig vallen:

Het slachtoffer van de gepleegde feiten betreft zijn ex-vriendin _____. Betrokkene koestert geen wraakgevoelens ten aanzien van haar of haar familie. Gelet op de aard en de ernst van de feiten is het aangewezen slachtoffergerichte voorwaarden op te leggen. Slachtofferinformatie is niet voorhanden.

Er wordt akkoord gegaan met de toekenning van penitentiair verlof.

De toekenning van het penitentiair verlof is onderwerpen aan:

o de algemene voorwaarde dat de veroordeelde geen nieuwe strafbare feiten mag plegen

o volgende bijzondere voorwaarden

o de in het belang van het slachtoffer opgelegde voorwaarden

- Het verlof doorbrengen bij zijn vader op het voorziene adres te _____
- Het verlof uitsluitend doorbrengen in familiaal verband (uitgezonderd de tijd nodig voor het voorbereiden van zijn reclassering)
- Het verlof voorbereiden in samenspraak met de PSD, de gemaakte afspraken strikt naleven en indien aangewezen aanwezigheidsattesten voorleggen
- Naleven van uren van terugkeer naar de inrichting
- Van algemeen goed gedrag zijn
- Verbod van alcoholgebruik, druggebruik en misbruik van (niet) voorgeschreven medicatie
- Contactverbod met personen of milieus die inzake verdovende middelen of andere criminaliteit een ongunstige reputatie genieten
- Verbod van wapenbezit en -dracht
- Contactverbod met (ex)-gedetineerden
- Contactverbod met het/de slachtoffer(s) (en familie) en de verplichting om bij een toevallige ontmoeting onmiddellijk discreet en spontaan het contact te verbreken en/of zich te verwijderen

Deze beslissing is uitvoerbaar op voorwaarde dat de veroordeelde instemt met de opgelegde voorwaarden.

Datum: 28/03/2019

Voor de minister, de attaché

Een kopie van deze beslissing wordt overhandigd aan de veroordeelde die tekent voor ontvangst en akkoord met de voorwaarden.

Datum:

Bijlage 8: Negatieve beslissing DDB

14/05/2019 - 5:33

Page 1

FOD Justitie - DG EPI

Bijlage 14a

Beslissing Directie Detentiebeheer weigering penitentiair verlof

Deze beslissing heeft betrekking op de veroordeelde:

Gelet op de artikelen 6, 7 en 10 van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan de slachtoffers toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten.

Gemotiveerde beslissing tot weigering van het penitentiair verlof:

Gelet op het verzoek van betrokkene met het oog op toekenning van penitentiair verlof.

Overwegende het negatieve advies van de directeur d.d. 05/04/2019, ontvangen op 09/04/2019.

Gezien de tegenaanwijzingen die in dit advies door de directie worden aangetoond en waaraan niet tegemoet kan worden gekomen door het opleggen van bijzondere voorwaarden, wordt de aanvraag tot penitentiair verlof geweigerd.

Een nieuw verzoek tot penitentiair verlof kan worden ingediend ten vroegste drie maanden na de datum waarop de wettelijke termijn van dit voorstel is vervallen (30/04/2019). Deze termijn kan, in voorkomend geval, worden verkort mits een positief advies van de directeur.

U kunt een nieuw verzoek tot penitentiair verlof indienen ten vroegste drie maanden na de datum van deze beslissing. Deze termijn kan, in voorkomend geval, worden ingekort mits een positief advies van de directeur.

Datum: 13/05/2019

Voor de Minister, de attaché,

Een kopie van deze beslissing wordt overhandigd aan de veroordeelde die tekent voor ontvangst.

Datum:

14/05/2019 07:28

Bijlage 9: Toelating penitentiair verlof

FOD Justitie

Directoraat-generaal EPI

Gevangenis Leuven Centraal

Toelating penitentiair verlof

De veroordeelde /

geboren te /, op .././....

identiteitskaartnummer :-.....-

gedomicilieerd te: / - /

is met penitentiair verlof van .././.... vanaf ..u.. uur

tot .././.... tot ..u.. uur.

Verlofadres: /

Betrokkene is onderworpen aan volgende voorwaarden

- de algemene voorwaarde dat de veroordeelde geen nieuwe strafbare feiten mag plegen
- volgende bijzondere voorwaarden :
 - de verloven voorbereiden in samenspraak met de PSD en de gemaakte afspraken strikt naleven;
 - de verloven doorbrengen bij zijn echtgenote mevr. X op het voorziene adres nl. /
 - de verloven doorbrengen in familiaal verband en tevens aanwenden om de reclassering voor te bereiden
 - verbod drugs te bezitten of te gebruiken, verbod van alcoholgebruik, verbod van medicatiemisbruik;
 - verbod zich op te houden op plaatsen of bij personen die inzake verdovende middelen of andere criminaliteit een ongunstige reputatie genieten;
 - verbod een voertuig te besturen zonder daartoe over alle nodige en geldige papieren (rijbewijs, verzekering, ...) te beschikken;
 - naleven van uren van terugkeer naar de inrichting;
 - van algemeen goed gedrag zijn.

Op het einde van het verlof zal de gedetineerde op vastgestelde dag en uur terug zijn in de gevangenis te Leuven Centraal.

Voor akkoord en ontvangst

De veroordeelde

De directeur

Datum:

Datum:

N.B. : In geval van noodzaak dient contact te worden opgenomen met de directeur van de gevangenis van vertrek of, in voorkomend geval, met de directeur van het dichtstbijzijnde gevangenis.

Bijlage 10: Attest ten behoeve van het ziekenfonds

Directoraat-generaal EPI

Gevangenis Leuven Centraal

ATTEST TEN BEHOEVE VAN HET ZIEKENFONDS: PENITENTIAIR VERLOF
--

De veroordeelde ...
geboren te ..., op .././....
identiteitskaartnummer : ...-.....-..
gedomicilieerd te,

is met penitentiair verlof van .././.... vanaf ..u.. uur
tot .././.... tot ..u.. uur.

De directeur
(naam en voornaam +
handtekening)

Datum: